

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— „
 Pe 3 luni . . . 7— „
 Pe o lună . . . 2.40 „
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— „
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fileri.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Cătră frații din Ardeal

de: **A. D. Xenopol**

Dacă rădic vocea spre a o trimite peste munți, este că mă cred în drept a o face, ca unul ce de 40 de ani lucru la deșteptarea neamului și la a lui înălțare în ochii lumii civilizate. Nu vreu însă să intervin în lupta dăunătoare intereselor românești, ce a izbucnit așa din senin între reprezentanții intelectuali ai Românilor din Ardeal, ci dorința mea ar fi, dacă se poate, să arunc o vână de apă peste focul încins, pentru a-l stânga înainte ca flăcările lui mistuitoare să fi redus în cenușă vlaga baștinei neamului românesc.

Poate o simțire egoistă mă împinge la acest pas, anume apărarea corpului Românilor din țara dela sudul Carpaților, căci România liberă își trage însemnătatea ei, ca formație politică, mai ales din existența Românilor de peste munți, iar pe de altă parte cultura neamului întreg, sprijinită în mari părți și pe conlucrarea acestora, slujește de temelie statului neatârnat. Avem, noi Români din România dunăreană, cel mai mare interes, ca frații noștri de peste Carpați să trăiască și să înflorească, pentru că din viața lor se întărește însăși a noastră viață; pentru că înflorirea lor umple de mirezme grădina întregului neam. Peirea trunchiului original al poporului român, ar aduce îndată după ea pe aceea a vâjnoasei lui cracă din văile Dunărei și a Nistrului. Dacă noi nu tindem la înglotirea politică a fraților din Ardeal; dacă noi chiar îi sfătuim să rămână cu toată credința cătră statul în care istoria i-a înfăurit, aceasta nu înseamnă că noi ne desinteresăm de soarta lor, de simțirile lor și de ființa lor. Noi ținem ca să rămână Români, și pentru a-și apăra firea și limba lor, le trimitem de peste munți toată îninimarea ce ne stă în putere. Pentru a păstra aceste bunuri neprețuite, mai bine să-și dee viața; căci cum spunea marele patriot ungar Kossuth în 1848: „Fără naționalitate viața este de prisos. Atunci când am pierde cuvântul limbei noastre naționale ne-am pierde și sufletul. A pierde naționalitatea este a muri ca popor. Pentru aceea naționalitatea și limba sunt mai scumpe decât libertatea; căci libertatea pierdută se poate recăștiga, iar naționalitatea nici odată. Naționalitatea este cea fizionomie, cu care un popor se arată în sânul națiunilor; asemenea fizionomie individuală avem și noi Ungurii și pe aceasta nu voim să o perdem; pentru că a o pierde însemnă a muri“.

Nu credem a cere ceva afară din cale, când pretindem ca cele ce Ungurii

socotesc așa de prețios pentru ei, să primim la rândul nostru ca de valoare pentru noi, și să spunem și noi, că limba este cel mai de seamă bun al unui popor; că el nu trebuie nici odată să o piardă; căci a o pierde este a muri.

Prin urmare să fie odată bine cunoscut și bine lămurit înțelesul interesului ce-l purtăm fraților noștri de peste munți. Nu e vorba nici de iredentism, nici de contopire politică; nu stă în scopul nostru de a inteți pe Români din Statul maghiar contra acestui stat; nu e vorba de dacoromanism, nici de acele visuri nerealizabile cari ni-se presupun fără nici un temei, pentru a putea apoi pe închipuita lor ființă să se îndreptățească măsurile de asprime luate contra Românilor. Voim numai să ne apărăm limba, religia și naționalitatea; dar în această apărare, tot neamul românesc e solidar, căci are un interes comun de sprijinit, interesul existenței.

Și dacă aceasta existență am apărât-o și am mântuit-o de primejdie în vremile când conștiința noastră națională era adormită, s-o lăsăm acum în voia soartei, când aceasta conștiință s'a deșteptat? Tocmai acum să îngăduim ca să se întunece, când a sunat trîmbița redeșteptării; când Români au intrat pretutindene pe calea propășirii; când și-au început a îmbogăți cultura omenească cu produsele propriului lor ingeniou? Să murim tocmai acum când începem a trăi? Cine oare, după dreptate, ne-ar putea cere o asemenea jertfă?

O fi existând un partid iredentist în Italia, unde acest termen a luat chiar naștere. În România liberă pe cât și în Transilvania asemenea partid nu se află. Liga culturală din regatul României, nu este decât un așezământ asemănat cu Kulturgyletul maghiar, ea nu urmărește scopuri politice, ci exclusiv numai de cele culturale. Nu se va găsi în România nici o acțiune îndrumată de un grup de oameni pentru realizarea unității politice a Românilor de pretutindene; căci o asemenea acțiune ar fi o nebunie, care ar periclita numai existența poporului, în loc de a o întări.

Să se încete odată cu neconținută scoatere în iveală a țarei dacoromâne. Ea a fost iscodită, cu mare ghibăcie, ca un mijloc foarte îndemănat pentru a în-năbuși năzuințele culturale ale neamului românesc.

Dacă însă interesul tuturor Românilor este de a ocroti averea lor morală și intelectuală, care sunt mijloacele ce le stau la îndemână pentru a o face? Evident că, pentru a lucra în afară de regat, Români din el, care poartă mai mult decât toți ceilalți sarcina apărării neamului, nu au alte mijloace, decât cele culturale: ziare, reviste și cărți; propaganda orală este foarte restrânsă; cea prin teatru iarăși; dar și aceste mijloace culturale de apărare a neamului sunt paralizate prin cenzuri și opriri. Apoi atacul bunurilor culturale ale Românilor ardeleni se face nu doar tot cu arme culturale, ci cu de acele politice. Statul maghiar apasă cu toată uriașa putere a organismului său asupra minții poporului român, și la o acțiune politică trebuie opus o acțiune de acelaș fel. Intru cât Regatul român nu poate și nu vrea să se amestece în daraverile politice ale conaționalilor din cetatea Carpaților, toată lupta politică română și fu dusă de acești din urmă.

Ce bine au făcut Români, că au părăsit în sfârșit politica cea ucigătoare a pasivismului, care-i ducea la o moarte sigură și care a îngăduit ca atât tărâm în lupta pentru existență să fie pierdut de ei! Dar' dacă în pasivitate toți Români erau solidari, era prea firesc lucru ca îndată ce vor pași pe calea activă să se ivească și divergențe în păreri. Ele s'au manifestat până acum în deosebite rânduri, dar una din cele mai grave ne pare a fi cea izbucnită între gruparea din jurul „Tribunei“ și partidul național, gravă mai ales prin momentul, în care ea se manifestează, în ajunul marelui lupte pentru reforma electorală în Ungaria, care reformă poate avea pentru poporul românesc urmările cele mai necalculabile. Tocmai acum, când viitorul poporului român de peste munți e în joc, tocmai acum zicem, să între în ei duhul cel rău al neînțelegerii! Și dacă ar fi măcar o deosebire în păreri asupra țintelor urmărite; dacă unii ar vrea una și ceilalți alta. Dacă s'ar reînnoi lupta dintre Temistocle și Aristide pentru apărarea Atenei! Dar nu! Ambele grupe doresc acelaș lucru: apărarea bunurilor naționale românești și aproape prin aceleași mijloace. Pentru ce atunci cearta, pentru ce desbinarea? Dela rivalități personale? Dar interesele persoanelor sunt oare acum de luat în băgare de seamă, când se pune în cumpăna soartei interesul existenței neamului românesc? Noi Români din țara liberă putem să ne dăm și această resfățare a luptelor per-

sonale, căci mai la urmă luptăm în de noi și nu trebuie să ne unim putința contra unui potrivnic comun. Apoi de câte ori a fost în joc existența țării, partidele noastre politice, ori cât de înverșunate sunt una contra alteia, și-au dat mâna peste prăpastia îndușmării lor și și-au pus puterile întruniți spre îndepărtarea primejdiei. Așa au făcut la 1859 când fu vorba de a se alege acelaș domnitor în ambele Principate în contra rostirilor anumite ale Constituției Țării; așa au făcut în 1866 când se vota constituția țării; tot așa în 1877 când cumpăna războiului atârna asupra capetelor noastre și iarăși așa în 1907 când răscoala țăranilor putea primejdi existența statului. De câte ori deci a fost o primejdie din afară sau din lăuntru, care amenința viața întregului, partidele din Regatul României uitau pentru o clipă măcar neînțelegerile lor și puneau împreună umărul la sprijinirea interesului obștei. Români de peste munți însă tocmai acum să se desbine, când oara cea de pe urmă pare a suna pentru ei pe marele ceasornic al veacurilor?

Până acum doară au la ei un singur partid, acel național, care luptă contra apăsării statului, și acum când ar trebui ca primejdia comună să-i apropie mai mult decât ori când, ei tocmai acum să se desbine?

Dar ce vreau ambele grupări, acel din jurul comitetului național și acel din preajma „Tribunei”? Deosebirea între programele lor este foarte mică, și dacă aceasta deosebire se poate reafila în mijloacele politice, ținta urmărită, apărarea naționalității române contra cotozirii ei este una și aceeaș. Apoi nu socot oare ambele grupări, că asemenea certe ar putea fi lăsate deocamdată la o parte, până se va trece marea cumpănă a schimbării sistemului electoral, rămânând ca în urmă să ducă lupta mai departe? Eu dacă mi-ar fi învoit să dau un sfat fraților mei de peste munți, le-aș spune: uitați desbinările, căci e vorba de existența neamului. Desbinările prin firea lor însăși sunt trecătoare, pe când viața unui popor este veșnică.

Discursurile rostitite la marea adunare națională dela Lugoj

Discursul d-lui St. C. Pop

(Ovațiuni).

Onor. adunare, iubiți frați!

La invitarea fruntașilor dv. am venit și eu, deși multă vreme am stat pe gânduri, ce să fac.

Erau două motive grave, care-mi porunceau să stau acasă: un moment era starea mea sanitară, cam sdruncinată, de vre-o două luni de zile, al doilea moment principal era, că mă rodea la inimă, că știam, că n'oi afla la d-voastră sufletul Banatului, pe marele Român Coriolan Brediceanu...

Cu toate acestea, fraților, simțul de datorință a învins în mine, am venit la voi, pentru că avem cu toții lipsă de dragostea întregului neam. Am venit la un izvor curat, cum numai aici se află, unde nu cârtesc numai oamenii, fără ne dau și mână de ajutor (Trăiască).

Iubiți frați, ați suferit voi lovituri grozave, bunul Dumnezeu a trebuit să vă ducă de aici pe bravul nostru părinte și sfetnic, pe Brediceanu (Dumnezeu să-l ierte!). A trebuit neamul întreg să-l peară pe el și alături de dânsul pe înțeleptul, filozoful neamului, pe Al. Mocsonyi (Dumnezeu să-l odihnească!). Inșă bunul Dumnezeu a fost cu voi, pentru că pierderea ireparabilă a acestor luferi pe voi v'a închegat, v'a întărit și Banatul este atât de solidar, cum de mult n'a fost, pentru că voi simțiți, că fără de Brediceanu și fără de Mocsonyi numai în cea mai strictă solidaritate puteți să răsbiți și să duceți lupta mai departe (Așa e).

Eu, fraților, sunt născut în lupte, am văzut luptele de mic și le-am purtat din gimnaziu. Am avut fâlnicia, că nimeni n'a cutezat să batjocorească pașii mei, pentru că orcum erau, izvorau dintr'o iubire de neam și tot ce am făcut, am nemodestia să spun aici, am făcut din acea nemărginită dragoste față de neam, ce o datorim fiecare, care se ridică prin sudoarea sa din sânul lui (Trăiască).

Acum, fraților, după ce am trecut peste slăbiciunile inimei mele, să vă zic câteva cuvinte și referitor la politica noastră.

Iubiți frați! Banatul cel frumos are să deie pildă celorlalte ținute cum trebuie să ne închegăm, pentru că nu e permis să mă trimiți tu în luptă și când oi fi în fruntea luptei, să împuști după mine ori să mă ocărești. (Așa e). Nu e bărbat, nu e Român acela, care își batjocorește conducătorii. (Așa este!) Are drept mare acest

popor să-l înlătore pe cel nevrednic, dar acela, care încă e în posesiunea încrederii generale, acela trebuie să fie scutit, pentru că atâta vreme el e întruchiparea poporului românesc (Așa el Trăiască!) Dacă eu mă trudesc să vă reprezint cu cinste, pretind dela voi să-mi dați toate mijloacele să o pot duce astfel înainte (Trăiască). Cum zic: Banatul, precum în zilele cele grele și grozave din 48 a fost cel dintâi care a sărit, care a trimis deputații săi să protesteze să nu fie rupt dela corpul mare al neamului românesc, zicând atunci în scrisoarea adresată Impăratului în 1849: noi voim reunirea neamului românesc într'un singur corp național. Banatul a fost pururea credincios acestui sfânt principiu, care trebuie să ne călăuzească pe noi în toate demersurile noastre. Tot un bărbat al Banatului a zis: noi numai ca națiune cu toate libertățile putem să fim chemați la viața constituțională.

Aceste principii le profesăm noi cu toții, aceasta ne servește nouă de mângâiere, că comitatul vostru și deputații voștri au fost paznici cinstiți ai continuității luptelor noastre naționale. (Aplause prelungite). Iubiților frați, mă adresez, mai ales vouă preoților, nu pentru că să deslușim aici o chestiune de mare importanță acum, când și voi sunteți de față. Mă doare inima să amințesc nume, dar știți voi pe cine îl avizez. A spus acela, că nu numai comitetul, că nu numai partidul nu reprezintă neamul românesc, fiindcă comitetul este o ficțiune, precum este și partidul, ci îl reprezintă clerul. Cum? Clerul este afară de partidul național?

Cum cutează cineva să zică despre preotul român, că este afară din cadrele partidului neamului românesc? Profit de faptul aflării aci a preoților românești cinstite, că să afirmăm, că nu cunoaștem grupe de preoți, de dascăli, de advocați, noi, întreg poporul românesc suntem un singur trup și un singur suflet indivizibil (Trăiască). Vor și aceștia toți, cari contează pe voi preoților, că un preot învrăjbit cu conștiința sa nu poate fi nici el, nici familia lui fericit. Simt în pieptul meu, că vă îngroziți în inima d-voastră, când vă denunță dumnealui. Că el nu e popă, nu e cleric român, e clericul satanei. (Așa este)

Iubiților frați, scumpi dascăli, cari aveți zilnic sabia lui Damocle peste capetele d-voastră, spuneți aici, spuneți voi dascăli și preoți, când ați auzit voi din gura deputaților și comitetului cuvinte, cari v'ar jigni în sentimentul vostru național? (Niciodată.) Nu ne-ați văzut voi pe noila lupta crâncenă, pe care am purtat-o împreună cu voi pentru apărarea bisericii? (Totdeauna). Și acum cutează unii să se adreseze la câteva minți întunecate, să ridice clerul, să facă o clasă nouă a clerului. Multe prostii și mișelii se pot spune, însă neamul românesc este mult mai matur, ca să se dea și acum pe partea acelora, cari mințind

Căprarul Bicu

— Amintire —

de: Em. Grigorovitz

— Sfârșit —

Insfârșit ne-am văzut în târgul Cașau, unde se afla batalionul al treilea din regimentul nostru bucovinean. Aicia am popăsit iarăși câteva zile, până s'a hotărât în care parte a armiei aveam să fim rânduiți. Ne-au plimbat apoi pe toți, — cam la patruzeci de mii de oameni, câți eram adunați, — pe dinaintea ștabului și generalului, ce stau roată împrejurul unchiului împăratului, venit într'adins la Cașau, să ne facă inspecție. Din regimentul nostru 41, regiment de mămăligari, — cum ne spunea căpitanul Vasile Botezatu, — erau însă de față numai două batalioane, adică al doilea și al treilea. Și tocmai când treceam noi prin fața erthertogului, el, — se vede treaba că umbla să ne zică ceva — a scos coiful cu pene verzi din cap și ne făcea semn. Decât strigătele de ură din partea cătănimii au fost pricină, că n'am putut auzi nimica.

A doua zi, când nici nu se crăpase bine de ziuă, am pornit apoi în sunetul asurzitor al tobelor, trâmbișilor și al muzicelor, dela Cașau, la Hullein, iar de acolo la alt oraș măricel, Olmütz, unde am dat de batalionul nostru întâiu, la care se afla și steagul regimentului. De la Olmütz ne-am îndreptat apoi spre Litau și de acolo către Skalit. Aici bleții locuitori se adunaseră grămadă, cuprinși de frica dușmanilor, ce

au fost apucat să treacă chiar deabinele hotarul prusian, intrând pe pământul împărăției noastre.

Și ne-au așezat pe unii la marginea satului Wysokow și, cum batalionului nostru al doilea, în care era și compania mea, venea, nu știu cum, cu spatele spre o dumbravă mică, iar la depărtare ca de o bătaie de pușcă, se ridica un dâmbuleț cu huci deși, iată că ne pomenim din din partea aceea cu un ropot de fasole de cele de plumb, ce când picneau pe câte unul, îl și culcau la pământ ca pe un buștean. Erau puștile *hintertader**) ale Pusiacilor, cari începuseră să ne cânte și se auzia numai cât o pârșăială îndușită și mărunță. Dar călăreții noștri ulani, tri-meși ca iscoadă, cădeau ca muștele, și numai ce străbătea câte un țipăt și un oftăț prelung al oamenilor, fulgerați ca din senin, sau câte nechezitură jalnică de cal ce se svârcolea pe jos, în bătaia nepraznică a morții.

Ne-am tras repede în dumbravă, cornurile au început să sune la signale și iată că zărim pe adjutantul regimentului, galopând pe calul său sforăitor. Și a strigat numai către maiorul nostru, că batalionul al doilea să se arunce asupra dâmbului. La minut au și prins a se da oamenii din compania mea la pământ și înaintarea pe furișate au început. Decât n'am prea avut preme să ne jucăm de-a ascunsului, că în-

*) Se știe că în războiul acesta Prusienii erau deja înarmați cu chassapuri, în vreme ce Austriicii luptau cu puști sistem vechiu, ce se încărcau pe la gură, cauză care a și decis isbânda prusiană, în ciuda bravurii recunoscute a trupelor austriace.

datamare au și apucat a se arăta chipurile dușmanilor și atunci, cam pe brânci, cam sculați în picioare și pe pituleală, am dat năvală spre tușișuri.

Focurile de pușcă, mai ales din partea noastră, ne asurzeau și în zăpăceala ce a început să ne cuprindă, par'că nici nu vedeam cum cădeau rândurile de tovarăși. Se prăbușau, așa tăcuți, și vr'o câteva minute nu se auzea decât numai șuieratul gloanțelor. De-odată însă a izbucnit un urlăt fioros de sute de glasuri și fără să-și mai deie oamenii bine seama ce erau să facă, au lăsat naibei ruperea cartușelor cu dinții și încărcatul pe dinainte al puștilor. Impinși ca o groază ascunsă, de a nu se vedea secerăți cu toții de grindina gloanțelor vrăjmașului, s'au aruncat cu baionetele în strigăt turbat asupra tușișurilor, ce ascundeau dâmbul. Și atunci s'a văzut că era cogemite deal, nu șagă, și pe culmea lui se ridica o bisericuță, în care foia mulțimea dușmanilor.

Oberlaintantul nostru Ambrose, cu sabia scoasă îmbărbăta pe oameni, scoțând la urale, ce păreau mai mult răcnete de leu și noi, dând iuruș după dânsul, am pus Prusacii din capuște pe fugă, chiar în minutul, când sârmanul ofițer a căzut și el grămadă, ciuruit de plumburile omoritoare, ce veneau potop de sus. În vreme ce vrăjmașul fugea acum a prăpădenie povârnișul dealului în jos, spre partea de dincolo, și oamenii noștri dau goană după ei, văd eu pe steagarul nostru Wurzer, Neamț dela Țureni, cu fața însângerată, cum se lupta cu niște încrunțați de

și ademenind voiesc să ducă poporul la abdicarea națională, să ne dea fripți coțți, să ne arunce în cazanul puternic al statului, care cu banii noștri voiesc să ne răpească cele mai scumpe drepturi. (Așa e! Cu banii noștri)

Iubiți frați, s'a întâmplat nu de mult, imediat după vorbirea părintelui Vasile Damian în parlament, că s'a sculat faimosul pacificator al lumii d. Apponyi (Jos cu el! Sus cu el! răsede) și reflectând la un deputat din partidul guvernamental, care avusese curajul să zică ceva adevăr, a scăpat câteva cuvinte adevărate, zicând: eu nu pot să-mi închipui altă instrucțiune elementară decât în limba maternă a fiecărui popor (Așa e), faimosul fost ministru s'a ridicat și a zis următoarele cuvinte: Domnule, ceea ce zici D-ta, este un lucru foarte periculos, fiindcă interese mari de stat pretind să învețe tot omul ungurește. (Nu ne trebuie) Apoi, d-lor, d-lui Apponyi și prin el la toate guvernele și tuturor miniștrilor le trimitem un mic avis: statul are dreptul să ceară dela mine să-mi dau feciorul soldat, are dreptul să-mi ceară, ca cu credință să-i apăr hotarele, are dreptul să-mi ceară să-i dau banii mei și eu să rămân flămând (Așa e!), dar când un stat zice că interesul lui este, ca încetul cu încetul, sat cu sat, biserică cu biserică să scoată limba ta, apoi fraților, acela nu e stat, ăla e cuib de șerpi. (Așa e! Trăiască!) Nu e domnitor, care să aibă curajul să spună, că interesul statului cere, ca eu să mă lapd de limba mea națională. Interesul statului ar fi să ne facă pe toți mulțumiți; interesul statului ar fi, ca el să ne ajute a ne cultiva limba, ca el să ne dea mijlocul de a ne ridica, iar nu să stăruie în sistemul nefericit și ticălos, prin care s'a ajuns, că nu sunt școli românești, ci astăzi în secolul al XX în părțile muntoase ale Ardealului se cresc oamenii fără învățătură, ca vitele.

Fraților, un stat, care propovăduiește idei de aceste turbate, nu e stat, ci o aglomerațiune de oameni, cari se conduc după hatârul lor și voiesc să lipsească pe oameni de drepturi, să-i certe între olaltă, ca apoi să poată domni mai departe.

Iubiților frați, mai sunt mulți prieteni, cari vor să mai vorbească și de aceea să-mi permiteți să închei vorbirea mea, urându-vă fraților bună-năfeni, fericire și mulțumire (Trăiască!).

Discursul d-lui dr. Caius Brediceanu

(Trăiască!)

Ilustre d-le președinte! Onorată adunare!

Din încredințarea comitetului aranjator al acestei impozante adunări îmi iau libertatea a lua cuvântul de introducere la al treilea punct al programului de astăzi: discuțiune asupra votului universal, direct și secret. (Aplauze).

O fac aceasta cu oarecare ușurință pe motivul, că nu este în țara noastră chestiune mai însemnată, mai actuală și mai arzătoare, care să intereseze nu numai politicianii de profesiune, pe deputați, pe scriitori, pe oamenii de știință, oameni de pană, dar masa mare a întregii populațiuni din această țară e pătrunsă de însemnătatea acestei chestiuni și toți așteaptă un răspuns la întrebarea, cam în ce chip va fi aceasta problemă rezolvită. Pare că în conștiința fiecăruia s'a infiripat judecata, că dela rezolvirea dreptă sau nedreaptă a acestei probleme depinde viitorul, întărirea spiritului constituțional al țării noastre.

Suntem pentru a doua oară sub un guvern, care numai astfel a căpătat puterea dela monarh: făgăduind lumii și țării, că va introduce votul universal și în țara aceasta. (Așa-i).

Cel dintâi, care a domnit patru ani, a fost guvernul coalițiunii. Prin schimbarea vremilor a ajuns să aibă majoritate parlamentară și toată lumea, având în vedere, că au fost adunați tot astfel de oameni, cari au făgăduit votul universal, a așteptat, venind ei la putere, să realizeze această mare do. ință obștească.

Ce se întâmplă însă? După patru ani de trăgănare ne-am ales cu proiectul lui Andrassy, cu votul plural, unde omul, care știe ungurește avea 3 voturi, omul bogat 2 voturi și așa mai departe. (Nu ne trebuie!)

Tot cu făgăduiala, că va veni cu votul universal, a ajuns guvernul actual la putere; a trecut de atunci un an și jumătate și votul universal nu l-au adus. Adevărul e, că nici guvernul coaliționist, nici guvernul actual nu pot veni cu aceea lege. Oameni, cum e un Kossuth, un Apponyi, Andrassy, la care se uită milioane de oameni, ca la conducătorii lor, după trei patru ani de domnie la guvern, când au mâncat din blidul otrăvit, au ajuns să calce în picioare făgăduielile lor, dovedind că nu pot renunța la drepturile lor feudale și că prin fel de fel de mijloace posibile și imposibile vreau să conserve dominațiunea lor asupra masselor. (Așa e!)

Când considerăm pozițiunea, pe care au avut-o partidele mari ale țării în parlamentul ungar dela 1867 încoace, pe lângă neînsemnatul rol, pe care l-a jucat partidul nostru în parlament, în urma apăsării nedrepte, sistematice, ce s'a exercitat împotriva noastră, vedem un lucru, că programul nostru dela 1881, care de dușmani s'a luat în considerare cu batjocuri spunându-se, că e un program de ficțiuni, de fantezie, că nu se poate realiza, astăzi din frământările mari în masele poporului, nu numai ale poporului nostru, dar ale tuturor popoarelor din țară, din acest program, punctul al 6-lea al votului universal este scos la suprafață de puterea ideii de dreptate și egalitate, care bate și la ușa Ungariei!

Va să zică, este un titlu de onoare, este un titlu de glorie pentru întreg neamul românesc, ca după ieșirea din iobăgie, decând sclavul a venit om politic, de atunci s'a dat acestei idei însemnătatea cuvenită pentru care au luptat democrațiile puternice din occidentul Europei și au întemeiat statul și cultura apuseană.

Fraților, ce așteptăm noi dela votul universal, direct și secret? Întrebarea aceasta nu se poate pune la noi la fel cum se pune în alte țări d. e. cum s'a prezentat de d. Giolitti în Italia și unde votul universal înseamnă, că în loc de 3 milioane 5 sute de mii de oameni să voteze 7 milioane de alegători; la noi votul universal înseamnă cu totul altceva. În ceea ce privește poporul românesc știm, că avem două legi electorale: una pentru Ungaria și alta pentru Transilvania și aceasta deja constituie o inegalitate cât se poate de mare.

Însă la noi nu chestiunea numărului votanților, pe care îl vom căpăta prin votul universal este postulatul acela, pentru care trebuie mai mult să luptăm, ci reforma adevărată, care o așteptăm dela votul universal este introducerea cinstei, a spiritului adevărat constituțional, a lipsei de oricare influență administrativă, a oricărei presiuni din afară în actul alegerii. La noi aici în Bănat avem în Caraș-Severin 7 cercuri. Dacă ar fi în funcționarii statului, ai administrațiunii, conștiința respectului de lege și de datorință, în momentul acela aceste cercuri ar fi asigurate pentru candidații partidului național român. (Trăiască!) În cât nu vrem numai lărgirea votului, nu vrem numai ca fiecare om nepătat la 24 de ani să aibă dreptul de vot, ci vrem mai mult, și înainte de toate ca și în țara aceasta în locul constituționalismului fals și numai pe hârtie să se introducă constituțiunea cea reală; vrem ca în locul domniei feudale să se introducă sistemul, care să facă, ca parlamentul să fie adevărata reprezentanță a poporului și ca legile făcute în acest parlament să fie legi, cari să corespundă adevăratelor nevoi ale acestei țări. (Aplauze!)

Fraților și politica națională ca și democratică modernă în general a avut anii ei de copilărie și numai dintre bărbații noștri mari cei mai geniali au fost în stare să vadă drumul adevărat, pe care partidul nostru trebuie să-l iee în desvoltarea lui. Acum însă ajungem cu toții la concluzia, pe baza experienței făcute și comparând țara noastră cu alte țări, știm, că adevărata tărie a poporului zace în rezolvirea acestei chestiuni, la care se opun cei cari ne-au avut sub stăpânirea politică.

Până la 1848 au avut stăpânire materială asupra noastră, în timpul așa numitei epoci de iobăgie. De aceea în lupta noastră pentru votul universal o să avem cu noi toate elementele apăsate o mie de ani, toate elementele democratice vor fi de partea noastră. (Aplauze!) Toți cei cari

Prusieni. Strig la câțiva din oamenii mei, de se opresc pe loc și ne năpustim să scăpăm steagul. Și atunci iată, că din podul bisericeții trage un blăstămat pe gaura streșinei și mă picnește o afurisită de fasolă de acele, tocmai în bolfa genunchiului drept, de mi-s'a făcut numai cât vână înaintea ochilor.

Priveam pe cei dela steag, mântuindu-i pe Nemți de zile, decât eu nici ca să mai fac un pas, așa de rău mă durea colo, la genunchiu. Din podețul capiștei vedeam însă că se cobor, unul după altul, ca vr'o zece Prusaci cu puștile în mână, dar se vede treaba, că li-se isprăviseră cartușele, că nu aveau cu ce trage. S'au repezit ca lupii la mine și eu stam răzămuit în pușca înțepenită cu stratul în pământ, cât pe ce să nu cad. Numai cât cel de sus știa suferința mea și-mi mușcam limba de dureri, însă și de ciudă, că nu puteam mișca. Așa stând în picioare, ei m'ar fi sfârticat în baionete, dar pe semne că nu pricepuse după fața mea, cam ce era cu mine, că numai cât îi văd, încunjurându-mă cu puștile plecate în jos și unul din ei, cu galon la umăr, îmi spune pe nemțește: „Căprare, să te dai prins, că vezi doar că n'ai încotro!”

Vorba va fi fost ea vorbă spusă, așa de om ce simte și vede, dar mie nu-mi era a sfat părintesc. Întâiu, că mă doboră durerea, al doilea, că-mi ardea obrazul de rușine, să mă dau prins numai cu una, cu două, când ai noștri colo de vale, îi fugăreau pe dușmani ca pe niște mistreți scoși din bârlog. Și, în neștire, trag,

nu știu cum, piciorul cu genunchiul zdrobit în- napoi, mă sgudui de o crâcneală strașnic de dureroasă a osului, dar simțind totuși piciorul oarecum mai pironit sub mine, ridic pușca mea, o apuc de capătul țevii și o rotesc, mânia lui Dumnezeu, pe deasupra capului, cărpindu-i pe cei din jurul meu peste țitve, de le pârâiau căpăținele. Trei i-am văzut căzând deodată la pământ, pe ceilalți i-am ajuns așa, din rândul al doilea, apoi m'am prăbușit, cuprins de un leșin, pe urma durerii la genunchiu și mi-se părea numai cât, în clipeala ceea, că aud glasuri și pași grăbiți de oameni, ce veneau din partea de dincoace a dâmbului.

Ce s'a întâmplat apoi cu mine, nu știu. Dar am auzit în urmă, că m'au cules sanitari și m'au dus în lazaretul din satul Wysokow, de am fost pironit în urmă la spitalul din Olmütz. Aici mi-au tăiat piciorul, pe cuvânt, că nu mai e bun de nimica. Iar după ce m'am vindecat, mi-au dat dela regiment bleșcuța asta și m'au trimis acasă.

Ceilalți din tovarășii mei de luptă n'au scăpat numai cu atâta. Că i-au dus săracii, în urmă la Chlum, unde a fost bătaie și mai sângeroasă. Cășăpia cea mai strașnică a fost însă la Königrätz, sau Sadova, cum îi mai spune satului celui nenorocit de lângă apa Elbei. Că nu numai i-a biruit Prusienii cu puștile lor ucigașe pe ai noștri, da încă i-au luat pe goană și podul cel mare peste râul Elba, rupându-se de atâta povară ce se îngrămădisse pe el în toilul fugei, o mulțime de bieți oșteni s'a înecat, alții

au pierit, de nu li-s'a mai dat de urmă și numai cât puțini au avut parte să se vadă întorși acasă“.

Așa glăsuia povestea lui Bicu și în vreme ce-l ascultam și trăgeam pe furis cu ochiul la piciorul de lemn al căprarului, lacrimi mi-se strecurau pe față. Decât înserase și, Bicu n'a putut să vadă că i-am plâns de milă.

Câteva zile după asta, i-a venit tatei o hârtie dela cărmuire, cum că pe Bicu l-au făcut păzitor de râu, slujbă înființată de curând. Și avea Bicu nostru iefușoară nu tocmai rea, cu o căsuță lângă podul cel mare al Siretelui. De-acolo își făcea clopând primblările lui zilnice, când în susul apei, până la Panca, când în josul ei, până la satul Ropcei. Și cărmuirea cea mi-loasă îi trimitea în fiecare an, de ziua împăratului, câte un picior de lemn nou, cu căptușala de piele neagră și o pajură mică în colț.

Iar eu, când se întâmpla să vii de vacanța mare acasă, la Storojineț, trăgeam fuga la căprarul meu. Și mă ducea la zile frumoase colo, sub pădure, unde Siretele șerpuește la umbra brazilor, de tot roade din malul înalt, și ne așezam lângă o colibioară ce și-o făcuse omul anume pentru pescuit. Și învățându-mă a potrive undița, scoteam din plasa mare, dinspre hotarul Pătrăuțului, niște mrele frumoase, de se crucea mama, când veneam cu ele acasă.

urâsc minciuna, toți cei cari vor ca țara unguerească să fie un stat cult și democrat, toți acești oameni trebuie să fie pentru votul universal și secret.

Conducătorii partidului nostru de multe ori au căutat o înțelegere cu guvernul țării, ca să ajungă să schimbe sistemul apăsării naționale de până acum, însă totdeauna în ultimul moment s'a găsit un om, care să-și arate piciorul cu copita de drac, astfel a fost și cu guvernul actual al contelui Khuen-Héderváry, care a încercat la un moment dat să găsească un modus vivendi cu noi, s'a întâmplat însă că în ultimul moment a venit spiritul lui Tisza, prietenul lui Mangra și a zădărnicit totul. (Jos cu el, bată-l Dumnezeu).

Încât, onorată adunare, pentru noi, urmașii iobagilor, oameni acum de 50 de ani ieșiți din sclăvia milenară, orișice încercare de înțelegere cu partide feudale, care reprezintă oligarhia acestei țări, e de prisos, și dacă vrem să ne aliăm, nu putem să ne aliăm, decât cu popoarele subjugate ale acestei țări.

Ilustre d-le Președinte, un partid democrat, care reclamă să se introducă votul universal, care lărgeste și mai mult numărul persoanelor, cari iau parte la el, un asemenea partid este înainte de toate partid de disciplină. Noi, acești oameni, cari acum intrăm în arena vieții publice, ne-am uitat cu groază cu câtă mizerie au avut conducătorii partidului să lupte în alte părți, în afară de Banat. Noi d-le Președinte avem morții noștri, nu departe de aci la câțiva pași în curtea bisericii, știm cum Alexandru Mocioni ca tânăr de 27 de ani la 1868 a susținut în vorbirea sa de program către alegătorii Lugojului, cu aceeași căldură, cu aceeași tărie, cu aceeași logică și cu același entuziasm ideea votului universal și a libertății naționale, cu care peste 40 de ani a intrat în mormânt.

Noi bănățenii, cari știm cu câtă abnegațiune și cu câtă consecvență a urmărit aceste idei până la ultimul ceas al vieții sale, avem să urmărim această tradițiune în lupta nouă, care acum se începe și în curând ne reclamă forțele pentru eluptarea votului universal. Și când o să răsuflă goarna partidului național după regimentele de luptători, să știți, că regimentul bănățean o să vă fie totdeauna cel mai fidel, crescut în spiritul disciplinei de partid, a solidarității naționale și a respectului față de bătrâni! (Apl. îndelungi, prelungite).

Discursul d-lui dr. Ioan Suciu

(Ovațiuni).

Onorată adunare!

Vreau să încep scurtul meu discurs — pentru că e căldură mare și vreau să măntui de grabă — cu o reminiscență: eram copil mic și moșul meu m'a luat odată să mă ducă la Lipova, unde se muta și el. Aveam atunci 5 ani și vorbiam numai limba mamei mele. Când mă duceam la taica-moș să-i cer câte un crucer, se făcea că mi-l pune în mână și când vream să-l prind, vedeam, că nu era nimic și dacă supărat ziceam ce e asta moșule, îmi răspundea: „nesze semmit, fogd meg jól” și cum mi-a spus vorba asta de mai multe ori, am învățat-o. Dacă l-am întrebat ce înseamnă aceasta, îmi zicea: lasă că vei vedea tu.

M'am dus apoi la școală la Arad și tot țineam aminte fraza aceea. La Arad am învățat atâtă unguerește, ca să știu ce înseamnă „nesze semmit, fogd meg jól” (Răsete) și când i-am spus moșului, că știu ce înseamnă, mi-a zis „prea destul știi fătul meu, da mă tem, că tot nu știi destul”. Dreptate a avut și mai târziu am văzut aceasta, când eram student la Pesta și când am văzut viața publică, când am învățat multe și frumoase în cartea legii și când nu știam de rostul lui „nesze semmit fogd meg jól”. Am citit și am învățat rostul legilor, dar când am înțeles rostul lor adevărat, iar mi-a venit în minte gluma moșului meu și am priceput ce înseamnă „nesze semmit, fogd meg jól” (Răsete, trăiască) Așa este și cu legile acestei țări, căci la noi așa este sistemul, ca la aparență să deie ceva, dar de fapt totuși să nu deie nimic.

Fraților, când au căpătat feodalii averi mari, pentru ce le-au căpătat? Pentru ca să aperse țara. Azi mai dau panduri? Dați voi (Așa-i!) S'a zis mai pe urmă: lasă averea la ei, că barem să

de la săraci, să susțină ei din milioanele acele spitale, să facă azile, să facă binefaceri pentru săraci, precum în alte țări se face. Auziți acum, ca să dea vr'un boeriu ceva pentru sărăcime? Doamne ferește, dar averile sunt la ei și în puterea acelei averi mari, cu cari ar trebui să dea țării ajutor și mărire, vreau să pună stăpânire și peste sufletele voastre (Nu-i lăsăm).

Fraților, scurt vreau să vorbesc, că urmează după mine fratele meu Vlad (Trăiască). D-voastră, cei cari ați fost soldați, știți, că în tactică, în învățătura războiului modern, când două tabere stau față în față, se pregătesc de luptă, în tactică se zice, că dintre cele două tabere acela, care se teme trimite șpion în tabera cealaltă, trimite oameni, cari să cumpere suflete, că dacă nu pot izbi cu brațele, să poată izbi cu banii, dacă nu poate învinge cu arma să învingă cu banii lui Juda.

Eu vă spun vouă numai atâtă, poate să fie între cei răzvrățiți în contra conducerii și de aceea, cari fac lucrul acesta din bună credință ori numai din prostie, dar sunt foarte mulți și cei mai blăstămați, cari o fac cumpărați, vânduți pe ascuns. (Aplauze. Rușine) Dar să dea Domnul, ca aceea ce au căpătat, să le steie în gât. (Trăiască! Aplauze.)

Discursul d-lui dr. Aurel Vlad

(Ovațiuni călduroase).

Iubiți alegători, stimați frați!

Ați auzit din discursul antevorbitorului, vrednicul fiu al marelui bănățean și fostul coleg Bre-diceanu, ați auzit despre rostul luptei, ce o poartă partidul nostru național și toate partidele, care vreau democratizarea țării prin votul universal. Fraților, în lupta aceasta sunteți d-voastră în contra tuturor acelor, cari au făgăduit că-l vor face și nu s'au ținut de cuvânt.

Fraților, au trecut alegerile și știți d-voastră în contra cărora s'a năpusit guvernul cu toată furia, cu toată puterea și cu fărâdelege? În contra acelor, cari au voit sincer sufragiul universal.

Fraților, dacă partidul nostru național a suferit înfrângere, n'a suferit-o ca partid, ci au suferit-o candidații lui pentru că au fost aderenți sinceri ai sufragiului universal și, fraților, tocmai aceia, cari au cauzat partidului nostru și sufragiului universal lovitura aceea, aceia susțin, că partidul nostru național nu reprezintă poporul românesc.

Fraților, aceia cari vreau să împedecă aducerea acestei legi, domnul Tisza (Jos cu el), prietenul lui Mangra (Jos cu el) el e cel mai periculos dușman al votului universal. Au putut să înfrângă la alegeri partidele, cari au voit sincer sufragiul universal, dar sufragiul universal nu au putut să-l omoare, votul universal chiar peste Tisza și chiar peste capul guvernului va triumfa. (Așa este).

Precum guvernul coalițiunii n'a voit să facă reforma aceasta, așa tot astfel nici guvernul acesta nu o va face, ci numai îmbată lumea cu apă rece. Contele Khuen Héderváry e înțeles pe sub mână cu Tisza, care a făcut posibil, ca tocmai acele elemente să iasă în alegeri, cari sunt în contra votului universal (La ștreang cu ei).

Fraților, e foarte natural, ca lupta pentru votul universal să nu înceteze (nici când). E foarte natural, pentru că d-voastră trebuie să știți, că dreptul acela de vot dă puțință cetățeanului, ca să fie el stăpân asupra soartei sale (Mari aplauze). Trebuie să știți, domniile voastre, că în țările, unde poporul a ajuns la conștiința de om, acolo peste tot locul există votul universal și spre rușinea lumii, noi, în Ungaria suntem mai înapoiați, decât statele balcanice. Știți d-voastră ce înseamnă stăpânirea unei țări, puterea politică asupra unei țări?

Înseamnă d. ex. aici în Ungaria să fii tu stăpân asupra unui buget de 1700 milioane, asupra acestui buget, fraților, dispun numai acei, cari au dreptul de vot prin aceea, că ei aleg deputații și ca să vedeți d-voastră, care este urmarea slăbiciunii noastre — respective a împrejurarilor nefaste, că noi nu avem destulă influență politică în stat — vă voi spune, că din cele 1700 de milioane cel puțin 150 de milioane constituie contribuțiunea poporului român, pentru că noi suntem a șasea parte a țării, dar fiindcă po-

porul nostru este mai sărac, iau numai a zecea parte din buget, ca și când ar fi plătită de poporul românesc, vă întreb, fraților, din cele 150 de milioane, pe cari le plătește națiunea noastră săracă din sudoarea ei, oare cât se revarsă pentru binele poporului nostru? Fraților, astăzi puținul ce se dă, se dă pentru congrua la preoți; dar pentru binele bisericii și fericirea preoților dau? Nu. Se dau, pentru că să fie ei stăpâni asupra situațiunii (Așa-i.) Și fraților, culmea ironiei, prietenul lui Tisza, Mangra (Jos cu el) aduce drept semn al bunei voințe, cu care se poartă guvernul actual față de poporul românesc, faptul, că din bugetul de 1700 de milioane s'au luat 10 mii de coroane pentru ajutorarea bisericii gr. or. Mai mare batjocură și mai mare rușine, mai mare insultă nu s'ar fi putut aduce, pentru că 10 mii de cor. pentru biserică înseamnă, ca și cum aș da vizitiului meu 5 fileri, căci, fraților, ce credeți d-voastră, atunci, când poporul va avea votul universal, credeți d-voastră, că banii aceia, cari numai din sudoarea lui se vor scoate, nu se vor revărșa și spre binele său? (Să trăiască).

Fraților, până atunci, până când fiecare cetățean conștient nu are drept de vot, el cu nimic nu se deosebește de vită. Vită nu are voință, o pune stăpânul la jug și-i dă cu biciul, dacă nu trage bine. Apoi ce deosebire este între vită aceea și între cetățeanul acela, pe care nu-l întreabă nimeni și de care nimeni nu se îngrijește, ba încă de vită se îngrijește stăpânul și ca să poată trage îi dă hrană mai bună.

Fraților, până atunci, până când votul universal nu va fi introdus, până atunci, toți aceia, cari sunt lipsiți de dreptul de vot, nu sunt decât niște desmoșteniți din drepturile țării.

Fraților, în numele celor desmoșteniți trebuie să pretindem sus și tare, ca dreptul de vot universal, direct, secret și cu votarea în comune să fie introdus în legile țării (Aplauze).

Fraților, nu zicem noi că îndată ce se va introduce dreptul acesta și soarta poporului se va schimba, nu! nu se va schimba numai decât dar poporul va avea cea mai puternică armă, care o poate da constituțiunea unei țări, aceea de a fi stăpân asupra soartei sale. Știm bine fraților, că mai ales la început poporul nu se va ști folosi de acest drept, și acesta este argumentul lui Tisza. Dar credeți că de aceea nu vreau să deie cetățenilor acest drept, de teamă că nu se vor ști folosi de dânsul? Ba li-e teamă că se vor ști folosi prea bine de dreptul lor (Aplauze).

Iată, fraților, pe scurt motivele principale, care trebuie să ne determine pe noi, ca să luptăm alături de aceia, cari se luptă pentru votul universal. Dacă iadul și dracul vin cu noi la luptă, și cu ei ne înfrățim (Răsete, aplauze prelungite).

Fraților, îmi aduc aminte de o înălțătoare, frumoasă adunare, care s'a ținut aici la Lugoj înainte de a intra în activitate partidul nostru național. Dumneavoastră vă aduceți bine aminte, ce roade binecuvântate au fost în urma acelei adunări. Fraților, doresc ca pentru votul universal adunarea de acum să fie tot cu acelea urmări bune și frumoase, pe care le-a avut cea dintâi și cea mai frumoasă adunare, care s'a ținut aici în mijlocul Banatului (Trăiască).

Fraților, în speranța aceea, că d-voastră, poporul românesc din Banat, veți fi ca și în trecut la posturile d-voastre, că și pentru sufragiul universal veți fi tot acei luptători însuflețiți, în speranța aceea îmi iau rămas bun dela dumneavoastră, dorindu-vă din inimă să fiți tot aceiași credincioși soldați ai partidului nostru național, ca și în trecut (Ovațiuni prelungite).

Pastel satiric

E cald... O păclă 'ncinsă pătrunde cu scantei,
In al „Tribunei” schimnic și secetos palat.
Redactorii politici luând câte-un rahat
Mai caută prin „coșuri”, de-or fi ceva idei,

Căci toate dela dânsii din cap le-au publicat!
Montani își aruncă al său ingrat condei
Și în „Șăineanu”-și vâră din nou ochii săi —
În timp ce Șchiopu scrie un spirit demodat.

Un paj, copilul casei, un bun „garçon de monde,
O veste 'ngrozitoare, deunăzi le-a adus:
Poporul i 'nfierază; gazeta le-a răpus.

De-aceea ca „Tribuna” să stea pe mapamond,
Grav, Bel-ami scuiându-și de frică 'n sân, s'a pus
Ca să transcrie-un nou articoloi de fond!

Tinerimea din Viena

Primim din partea societății „România Jună” spre publicare următoarea scrisoare:

Viena, 19/VI. 1911 st. n.

Onorată Redacțiune!

Vă rugăm să binevoiți a publica următoarele:

Comitetul „României June” își exprimă indignarea față de notița malițioasă a dlui corespondent, publicată în nrul 121 al prețuitului Dv. ziar. În notița se susține, că oratorul principal d. *Eugen Bianu*, cand. iur. „a rostit cu patos fals un discurs lung despre situația Românilor...” Notăm, că însuș d. corespondent l-a aplaudat (în loc să-l fluere!) și admite în textul aceleiași notițe, că „ziua de 3/15 Mai a fost comemorată de colonia și tinerimea română din Viena cu demnitate”!

Am rămas surprinși de temeritatea, cu care d. corespondent înfruntă cel mai elementar adevăr, spre al cărui demonstrare ne putem provoca la prezența unui numeros auditoriu. Este evident, că notița urmărește discreditarea și compromiterea manifestațiilor societății în fața opiniei publice.

Cât privește „binevoitoarea” dăscălire, cu care ne gratifică în călcăiul notiței, era mai conștient să și-o fi rezervat pentru propria-i persoană.

Pe viitor vom ști lua poziția cuvenită față de un informator, care nu se poate ridica peste preocupățiunile sale personale, când e vorba de aprecierea manifestațiilor unei societăți.

Iuliu Crișan,
v.-preș.

Gheorghe Ștefănică,
secretar de int.

Din scrisoarea aceasta oficioasă simțim, că între iubiții noștri tineri din Viena s'au ivit neînțelegeri. Regretăm adânc faptul acesta. Tinerimea este viitorul neamului nostru și tocmai acum în mijlocul tristelor stări, în care ne aflăm, nădejdea noastră de bine o punem în naționalismul curat și în idealismul sincer al tinerimei române.

Trimitem tinerimei vieneze vorba părintelui iubitor rugându-o, să înceteze cu neînțelegerile, să ierte unii altora și uniți în cugete și simțiri să ne lase nădejdea noastră pentru viitorul nefericitului nostru popor. Căci nădejdea aceasta numai tinerimea română ni-o poate da. Dați-vă mâna de împăcare, tineri români, și strângeți-vă rândurile! Ascultați sfatul nostru, care izvorește din sinceră iubire pentru voi și pentru neamul nostru.

„Muncă zadarnică”. „Olteanul” din Făgăraș în numărul său dela 2/15 Iunie a. c. scrie despre atacurile nesăbuite ale „Independentei” din Arad în contra partidului și comitetului național următoarele:

„Pe orizontul nostru cultural își fac loc, tot mai mult, interesele mărunte, interesele de gașcă și coterie, cauze cari fac pe toți oamenii de bine a-și micșora încrederea față de aceia cari au, așa zis, cuvânt greu și hotărâtor în aranjarea dăruirilor noastre obștești...”

Războiul jurnalistic a pornit din palatul „Tribunei” din Arad sulevând chestiuni cu tendințe de a îngropa cinstea și autoritatea multor bărbați cu vază și cu trecere în societatea mare românească. Pornirea rebelică a „Tribunei” în contra partidului național român, amenințându-l cu distrugerea, ori nerecunoscând chiar existența aceleia — ne este cunoscută. În tot cazul, că șefii partidului național român, nu puteau și nu pot, căci lupta nu este încheiată, rămânea pasivi față de atacurile vehemente.”

Dar, continuă „Oltul”:

„...Credința și alipirea poporului român, stralucirea porațiunii de jos, și în fața de conducătorii săi, cu greu va putea fi clătită până când aceștia se vor arăta superiori în caractere și capabili de rezolvirea unor probleme mai înalte, Sufletul nefalsificat al poporului nostru nu îngăduie perturbațiuni în acțiunile sale zilnice...”

O seamă de bărbați politici de ai noștri, lucră din răspuțeri și cu râvnă neîntrecută pentru luminarea poporului, pentru ușurarea și împuținarea năcazurilor aceleia. Un alt grup (Mangra,

Ciorogariu și Oncu. N. R. R.) lucră deasemenea cu un zel neobosit pentru zădărnicierea pasurilor și acțiunilor acelora...”

Față de afirmațiunile adevărate ale confratelui „Olteanul”, împărțite de întreg poporul românesc, ziarul de casă al comanditarilor din Arad cu obraznicia-i cunoscută declară, că:

„... Ziarul nostru n'a atacat niciodată partidul național-român... n'a atacat niciodată comitetul național-român...” și „n'a combătut niciodată partidul național-român...”

Ne mai amintind clai de articole veninoase apărute în „Independenta”, cum și notița infamă „Cât o fi costat?” scrisă de d. *Sever Bel-ami* șeful acestei reptile independente din Arad, observăm, că „Reptila independentă” mai recent a bagatelizeat în raportul său adunarea poporală din Lugoj și s'a repezit cu balele sale veninoase și asupra comitetului național și a vrednicilor oratori ai acestei adunări.

Atâta deocamdată.

*

Patrimoniul lui Hieronymi. Se anunță din sursă autentică, că noul ministru de comerț va fi *Ludovic Tolnai*, fostul director executiv al căilor ferate ungare, actualul președinte a confederațiunii impiegaților dela căile ferate ungare. Svonul despre denumirea lui *Márk Wickenburg* s'a dovedit de neadevărat. Numirea lui Tolnai va urma în câteva zile.

*

Intrevederea între Bethman-Holweg și Aehrenthal. Știrea, că șefii politice externe ai triplei alianțe se vor întruni în curând la Salzburg se desminte. Nu este însă exclusă posibilitatea, ca cancelarul Germaniei să se întâlnească, în timpul concediului său cu contele Aehrenthal, la Salzburg.

*

Alegeri în Bulgaria. Zilele acestea s'au săvârșit în Bulgaria alegerile pentru adunarea națională, care va avea să treacă printr'o revizie radicală constituția.

Alegerile au ieșit cu desăvârșire în favorul guvernului.

Guvernul dispune de o majoritate de aproape 400 deputați, pe când opoziția abia de 40. Mare surprindere a produs căderea totală a partidului democrat, care n'a putut să-și scoată nici un bărbat mai de seamă. Rămâne, ca opoziția s'o facă partidul țărănilor, cari sunt contrari nu numai constituției, ci chiar și regelui Ferdinand. Cu toată îndârjirea lor însă, în astfel de împrejurări, e exclus orice succes al lor.

*

Situația în Portugalia. Din Lisabona se anunță, că ieri a fost publicată proclamația căpitanului Cuciro, prin care invită populația să nu recunoască recentele alegeri cari sunt ilegale.

În proclamație, guvernul este acuzat că a suspendat toate garanțiile legii și că actualul guvern nu vrea să știe nici de libertatea presei, nici de libertatea cuvântului și a gândirii.

Din aceste motive, Cuciro invită populația să nu recunoască constituanta actuală și hotărârile ei să le considere nule.

Noua constituantă se va întruni la 19 Iunie. Imediat după întrunire va proclama formal republică și exitarea familiei Braganza.

Aceasta se va aduce la cunoștința publicului prin ațișe, cari se vor lipi pe pereții orașului.

Republica va fi proclamată de constituantă la 19 Iunie. Legea va fi imediat promulgată, afișată și distribuită textul ei poporului. Dinastia de Braganza va fi declarată proscrisă.

*

Alegerile în Galizia. În localitatea Drohobycz s'au întâmplat vărsări de sânge în ziua de alegere. Intre muncitori și sioniști s'au iscat conflicte, din motivul, că se svonise, că primarul ar lucra pe ascuns în favorul candidatului sionist dând mai multe legitimații false pe seama aderenților săi. De aceea primăria a fost luată cu asalt și ferestrele sparte. În fața mulțimei adunate, care număra mai multe mii, poliția și jandarmeria au fost neputincioase. A fost chemată într'ajutor miliția, care s'a pus să împrăștie mulțimea. Aceasta însă n'a cedat, ba se zice, că ar fi aruncat cu pietri asupra miliției. Atunci miliția a întrebuițat arma împușcând 18 persoane, iar pe 47 înși rănindu-i grav. Intre cei împușcați se află și o femeie și un parisian, care a umblat în afaceri comerciale.

Numai târziu s'a restabilit liniștea și s'a putut purcede la actul alegerii.

A fost ales candidatul sionist de până acum Löwenstein, care a întrunit 5000 voturi din 7000 câte s'au dat.

În celelalte cercuri s'au făcut alegeri în mod definitiv în 9 cercuri din 60. Într'acestea și ministrul Glombinski.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 20 Iunie.

Ședința se începe la orele 10¹/₂ a. m.

Prezidează *A. Berzeviczy*.

După verificarea protocolului ședinței trecute.

Ladislau Lukács, ministru de finanțe, prezintă un proiect despre o nouă indemnizare pe o lună, care se predă comisiei financiare.

Gh. Szmrecsányi, poporal, cetește un pasaj din vorbirea lui *P. Sándor* în care acesta a atacat preoțimea romano-catolică.

P. Sándor, guvernamental: Cere scuze pentru ofensa adusă involuntar preoțimei romano-catolice și declară, că datele expuse le-a primit dela un preot catolic. Regretă, că le-a întrebuițat.

Incompatibilitatea.

Șt. Rakovszky, poporal: Își motivează propunerea în chestia aspririi procedurii de incompatibilitate. Arată motivele cari l-au îndemnat să prezinte propunerea prezentă și voește să arate greșala comisiei de incompatibilitate în cazurile lui *Lévay* și cont. *Széchényi*, dar președintele nu-i permite.

În numele cinstei politice roagă Camera să-i primească propunerea. (Mulți deputați între cari *Iuliu Justh* și *Iuliu Andrassy* îl felicită pe orator.)

Contele *Khuen Héderváry*, prim-ministru, declară, că și dânsul recunoaște necesitatea revizuirii legii, și, că, deodată cu prezentarea proiectului în chestia dreptului electoral va prezenta și un proiect în chestia modificării legii de incompatibilitate. (Aprobări în dreapta.)

Președintele declară, că cerând 20 de deputați votare nominală, dânsul a ordonat votare nominală.

Ședința se suspendă pe 10 m.

După redeschiderea ședinței

Președintele anunță, că Camera cu 107 voturi contra 47 a respins propunerea lui *Șt. Rakovszky*.

Gh. Szmrecsányi anunță Camerei vătămarea imunității lui *Ant. Beszkid*. Declară, că mâne *Beszkid* va interpela în chestia aceasta.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

CORESPONDENȚE

DIN AUSTRIA

SCRISORI DIN VIENA

Infrângeri creștin-sociale, social-democrate și rătăcirii maghiare.

Deși prin rezultatul alegerilor din 13 Iunie nu se poate ști că ce înfățișare va avea noul parlament, totuși se poate vorbi deja de acum de o criză guvernamentală.

Infrângerea creștinilor sociali și învingerea partidelor boeme cartelate sunt pentru guvernul *Bienerth* extrem de nefavorabile.

Căderea creștinilor-sociali — care însă nu înseamnă victoria pseudoliberalilor, liberalilor și social-democraților — n'a surprins pe nimeni. Multe cercuri, cari până acum și-au dat tot concursul pentru creștinii-sociali sunt foarte indignate, că acest partid a părăsit lăsamântul politic a lui *Lueger*, că au votat pentru înțelegerea ultimă a Maghiarilor, dar mai ales pentru aceea, că primarul *Neumayer* a mers la Pesta.

Infrângerea de acum este a se atribui în mare parte dușmăniilor vechi, cari au existat între creștinii-sociali și reprezentanții capitalismului austriac. Dar de aceea nici aceștia n'au ieșit învingători, căci afară de *Friedmann*, care însă s'a dat de candidat cu program economic și căderea lui *Bielohlawek*, n'au să înregistreze în ziua primă de luptă nici o învingere. Și șefii liberalilor au ajuns în balotaj, ca și cei creștinii-sociali.

Desbinările, cari s'au văzut în sânul partidului creștin social s'au vădit și în cel ovreu.

Astfel în *Leopoldstadt*, cu tot sprijinul presei liberale, a primit *Mittler* abia peste 100 voturi, iar *Stricker* peste 1000 voturi.

Nici partidul social-democrat n-are prea multe motive să triumfeze, căci și candidații lor au ajuns în balotaje în astfel de cercuri, unde mai înainte dispuneau de o majoritate sigură.

Atârnă, că pacturile, ce s-au încheiat pentru balotaje cum se vor executa.

Trebuie să scoatem la iveală un moment caracteristic pentru ziaristica maghiară. Se știe, că ziarele maghiare au jubilat mai mult pentru infrângerea creștinilor-sociali și au atribuit această cădere politiceii antimaghiare. Adevărata cauză este tocmai contrarul. Chiar abandonarea politiceii lui *Lueger*, și adoptarea uneia mai conciliante a adus cu sine căderea lor.

Drept-aceea, Maghiarii pot fi pregătiți, că lupta din Camera în contra lor se va face de aici înainte și mai cu îndârjire, căci creștinii sociali vor trebui să i-a cea mai hotărâtă poziție contra lor, dacă nu vreau să-și piardă și mai mult creditul.

În general rezultatul de acum al alegerilor nu este a se privi ca o infrângere a partidului creștin social, ci ca un început pentru refacerea tuturor partidelor politice din Austria în conformitate cu interesele mai înalte ale Monarhiei.

Correspondent.

DIN ȚARĂ

Producțiunea teatrală din Miercurea

Opidul Miercurea, situat cam la mijlocul drumului între Sebeșul-săsesc și Săliște, e un loc cu trecut și nume istoric. Aci s'au urzit pe vremuri în casele fericitului Măcelariu multe acțiuni de o deosebită importanță pentru poporul nostru. Și așa se vede, că pe locul unde trăiesc oameni de talia lui Măcelariu, rămâne și după moartea lor spiritul acela nobil și cu porniri mărețe, ce se perpetuă, fie prin descendenți direcți, fie prin aceia, cari au avut fericirea să respire același aer cu marii bărbați ai unui neam.

Generația actuală din acest opid, compusă în parte din descendenți ai familiei Măcelariu, pare a fi cu totul pătrunsă de spiritul larg și generos al epocii de renaștere, în care au trăit bărbații noștri mari, cari au îndrumat destinele

poporului românesc pe acele drumuri și pe acele țante, care în decursul timpurilor s'au dovedit a fi singurele vrednice de bățut și de urmat. În vreme ce pretutindeni întâlnești la intelectualii noștri numai vrajbă și partide, produse mai totdeauna prin interese personale și de multeori meschine, în Miercurea intelectualii noștri trăiesc în cea mai frumoasă armonie. Mulțumită acestei buneînțelegeri acțiunile lor culturale-sociale se prezintă totdeauna cu prospecte de izbândă.

Fără reclamă și fără a apela la toată lumea, societatea intelectualilor români de acolo săvârșește o muncă desinteresată și plină de roade binecuvântate. Cea mai nouă izbândă e înființarea unei „Reuniuni române de cântări și teatru din Miercurea“.

Noi vecinii cei mai apropiați n'am știut nimic despre planul fraților miercureni și am fost prin urmare foarte plăcut surprinși, când în preajma sărbătorilor Rusaliilor am primit invitația la prima producțiune teatrală a acestei reuniuni, ale cărei statute au primit aprobarea ministrului numai în primăvara anului curent.

Pe program era anunțată piesa destul de hazlie a lui *Kotzebue*, „Nepotul răsfățat“ și prelucrarea nu tocmai dibace a d-lui *P. V. Păcățianu*. Intențiunile bune ale domnului Păcățianu le va recunoaște ori-și-cine, dar trebuie să recunoască și domnia sa, că prelucrările făcute până acum nu sunt prea succese. Diletanții noștri, când iau o piesă în mână se țin de litera tipărită ca orbul de gard și pentru lumea asta n'ar lăsa vr'un cuvânt afară, decum să mai facă și modificări ori prescurtări. În urma acestei împrejurări piesele d-lui Păcățianu, când se predau pe scenă par fără sfârșit și dela actul al treilea încolo devin de-adreptul plictisitoare.

Văzusem piesa aceasta pusă în scenă de meseriași de-ai noștri și-mi aduc aminte de monotonia cu care s'a predat. Necunoscând aptitudinea artistică a diletanților din Miercurea nu puteam prezice nimic; și singura speranță îmi era în împrejurarea, că persoanele cari aveau rolurile din piesă îmi erau toate cunoscute ca inteligente.

Prima scenă din piesă e o scenă mută. Proprietarul *Somnulescu* (d. I. Puia) cu nepotul său *Iancu* (de *M. Stăneru*) și cu *Costică* (de *O. Sglimbea*) dorm în somn adânc. Aranjarea astfel de scene nu e lucru ușor. Scena din Miercurea însă a avut efectul dorit și a tradat o mână iscusită de regisor, ceea ce de altfel s'a dovedit mai târziu și prin jocul escelent și plin de temperament al întregii piese. A face pe regisorul la diletanți nu e lucru ușor, de oarece, pe de o parte ai de a delătura multe stângăcii pe de altă parte de a învinge sau a încunjuca cu succes susceptibilitățile diletanților. De regisor însă nu vorbește nime la astfel de ocazii cu toate, că meritul în parte însemnată îi revine acestuia. La producțiunea din chestie meritul de regisor îi revine stimabilei doamne *Agnes dr. Gheorghe Măcelariu*.

Ne voind a deveni banal, nu voim reînoi clișeu atât de uzat la astfel de dări de seamă, lăudând pe rând pe toți diletanții, ci mă mulțumesc a constata, că producțiunea ca totalitate se ridică mult peste măsura medie a acestor fel de producțiuni și ar fi foarte de folos, dacă societatea această teatrală și-ar lua osteneala de a reprezenta această piesă și în alte localități din apropiere d. e. *Pojana*, *Ludoș*, *Seliște* și *Sebeșul-săsesc*. Ar fi păcat ca astfel de reprezentațiune să nu fie gustată de mai multă lume. Persoanele — cari afară de cele numite deja — au contribuit la acest succes frumos au fost d-na *Elia Pătrușiu*, d-șoarele *Vior. Albu* și *Virg. Păcurariu*, apoi d-nii *dr. Gh. Măcelariu*, *Sever Albu* și *M. Scorobetu*.

De încheere amintesc că în seara primă a Rusaliilor s'a dat o reprezentațiune pentru popor, cu prețuri de intrare foarte reduse prin ceea ce se indică și planul și intențiunile, după care voește tânăra reuniune să lucreze în viitor.

Dumnezeu să le ajute!

Un vecin.

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

In vederea sărbătorilor dela Londra. — Un monument lui Suvarov în România. — Înormântarea lui C. Alimăneșteanu.

București 4 Iunie st. v. — La marile serbări ce se dau la Londra cu prilejul încoronării *M. S. britanice George V* va participa și România. Curtea noastră regală, după cum se știe va fi reprezentată prin *AA. LL. RR. Principele Ferdinand* și *Principesa Maria*, moștenitorii tronului.

În acest scop, principii de coroană au plecat ieri din Capitală, cu *Fulgerul* la orele 11:40, ducându-se direct la Londra.

Un public numeros a întovărășit la gară pe principii moștenitori. Din partea guvernului au fost de față d-nii *Al. Marghilomau* și *Nenițescu*. Din partea guvernului englez a fost ministrul plenipotențiar al Angliei.

Pentru principii noștri moștenitori serbările din Londra vor fi cu atât mai plăcute cu cât ele se petrec în patria grațioasei principese *Maria* care, cu acest prilej, poate să-și revadă, în strălucire de sărbătoare țara în care a copilărit.

În afară de mulți particulari, din România vor participa la serbările încoronării din Londra și doi reprezentanți ai presei românești, cari au fost invitați în mod oficial. Pe cât se pare, presa rămânească este mai onorată în Anglia decât în România. Ca să se răspundă în mod demn acestei cinstitoare atențiuni a Angliei, sindicatul ziaristilor a delegat pe doi din cei mai distinși ziariști ca să-l reprezinte la Londra: pe d-nii *C. Bacalbașa* deputat și pe d-nul *G. Ranetti*, directorul „*Furniceii*“.

Reprezentanții sindicatului ziaristilor au plecat ieri la Londra.

*

La București, la Sinaia, în județul R.-Sărat au loc, de vre-o două-trei zile, serbări și recepții în onoarea unei comisii de ofițeri ruși, venită ca să aleagă în județul Râmnicul-Sărat, un loc potrivit pentru ridicarea unui monument generalului *Suvarov* care, în veacul al XVIII-lea s'a ilustrat într-o luptă cu Turcii, desfășurată prin părțile acelea.

Râvna cu care Rușii caută și prin țări străine locuri de glorie ca să nemurească, prin monumente, pe eroii săi nu poate decât să ne stărnească admirație în suflet pentru un popor, care știe să-și venereze astfel gloriile naționale.

Cu toate acestea, nu înțelegem, cunoscând care este rolul unui monument, ce rost poate să aibă pentru educația istorică a Rușilor și pentru creșterea generațiilor rusești de mâne în cultul marilor strămoși, un monument rusesc în județul românesc R.-Sărat.

Deaceea, din bucuria generală pe care a stârnit-o vizita ofițerilor ruși, nu putem ascunde îngrijarea ce ne inspiră dorința Rușilor de a ridica un monument în mijlocul țărănilor Români din R.-Sărat.

Monumentele se ridică pentru cei din jurul lor, pentru aceia cari le văd, pentru înălțarea lor sufletească și legitimarea lor. Atunci, ce nevoie era de un monument rusesc în mijlocul țărănimei românești din R.-Sărat, când țărănimea noastră nu posedă încă turnat în bronz pe Domnul, care a înțeles mai bine de cât oricine durerile ei, pe marelui *Cuza*?

Ș'apoi nu e oare îndrăzneț să se ridice un monument istoric rusesc în mijlocul țărănimei românești, un monument capabil să aprinză imaginațiile naive, când este știut ce influență puternică are încă asupra fantaziei țărănilor noștri gloria rusească?

*

Ieri a fost la Alimănești, înormântarea mult regretatului *C. Alimăneșteanu*.

Au asistat numai membrii familiei și câțiva prieteni politici și personali mai intimi.

Bucureșteanu.

x **A apărut:** *Elemi népiskola értesítő könyvecske* — Aviz școlar pentru școlile populare primare.

Se află de vânzare la *Librăria diecezană* din Arad. Prețul unui exemplar 30 fil, + 10 fil, porto.

Moartea d-lui C. Alimăneșteanu

Zilnic moartea face noi goluri în rândurile oamenilor, cari pot munci cu folos pentru binele țării noastre.

După gen. Manu și Const. Stoicescu, a venit rândul d-lui Const. Alimăneșteanu, unul din membrii tineri de reală valoare ai partidului național liberal din România.

Știrea morței fulgerătoare, ce a lovit pe acest inginer de valoare și neobosit luptător pe terenul economic și național, a stârnit o dureroasă consternare în toate cercurile. Nimeni nu s'aștepta, ca un om atât de tânăr, atât de sănătos și viguros să cadă sub secerea neîndurată a unei premature morți.

Constantin Alimăneșteanu în scurta sa carieră, a contribuit din răspuțeri la progresul industriei petrolifere. În calitate de mare proprietar, regretatul defunct a ținut la societatea agrară un discurs senzațional, prin care recunoștea păcatele de cari s'au făcut vinovați proprietarii față de țărani și cerea mai multă milă pentru muncitorii nefericiți ai pământului bogat în roade.

Sub guvernul liberal precedent, C. Alimăneșteanu a fost deputat. Anul acesta, regretatul dispărut, făgăduise, că va ține și un curs de economie națională la Vălenii de munte.

Alimăneșteanu a încetat din viață la Drăgășani, din cauza unei apendicite fulgerătoare pe când lucra la moșie.

Prin moartea lui C. Alimăneșteanu, partidul liberal pierde un membru valoros și devotat, iar țara pierde pe un generos bogătaş, gata oricând să întindă o mână de ajutor inițiativelor nobile de cultură și întărire națională.

Înmormântarea defunctului Const. Alimăneșteanu s'a făcut cu mare pompă Vineri la orele 5 d. a. Serviciul divin a fost oficiat de episcopul Nifon, încunjurat de clerul local.

În număroasa asistență s'a remarcat familia și rudele defunctului, d-nii I. Brătianu, Spiru Haret, V. G. Morțun, Vintilă Brătianu, C. Osiceanu, Thorac, Jean Ghica, etc. și un numeros public.

Au ținut discursuri: episcopul Nifon, d. Spiru Haret, d. Gh. Boambă, d. Alex. Vericeanu d. Alex. Iliescu deputat, d. Ionescu și d. Spiridon Georgescu, descriind toți meritele defunctului și activitatea ce a depus pentru industria petrolului.

Cortegiul funebru a pornit dela catedrala „Ionașcu” și a parcurs străzile principale până la bariera orașului, de unde carul funebru a pornit spre comuna Alimănești.

Sâmbătă, corpul defunctului Constantin Alimăneșteanu a fost depus în cavoul familiei. Odihnească în pace!

— *Primul nostru articol de astăzi ni-s'a trimis spre publicare de către ilustrul profesor universitar din Iași și marele istoriograf român A. D. Xenopol. Mulțumim din suflet ilustrului bărbat pentru darul, ce a făcut prin acest articol, sfintei cauze a neamului nostru românesc. Simțim adânc adevărul cuprins în șirele isvorite din sincera durere pentru cauza noastră națională și din inimă curată dorim, ca glasul acesta de adevărat părinte iubitor să afle răsunset în mințile aceluia, cărora sunt adresate. Cu adânc regret trebuie însă să mărturisim, că e slabă nădejdea noastră sub acest raport, căci cei cari în aceste zile de grea cumpănă pentru neamul nostru au spart solidaritatea noastră națională, doar tocmai scopul acesta l-au avut în vedere prin uneltirile lor. Am fi fericiți, dacă cuvântul ilustrului bărbat, care ni-se adresează în primul nostru de astăzi, ar da de minciună, prin urmările lui, această convingere a noastră. Știm, că asta ar fi pentru d. A. D. Xenopol cea mai mare bucurie și satisfacție. Li dorim din suflet bucuria aceasta, căci ea ar fi și a noastră. Suntem însă mârșniți de gândul, că nu va avea parte de ea.*

I. P. S. Sa mitropolitul Ioan Mețianu a plecat Sâmbătă după amiază, la orele 4 și jumătate, cu trenul la *Feldioara săcutască*, unde alaltăieri, Duminecă, a sfințit, cu asistență număroasă, frumoasă și încăpătoare biserică nouă de acolo. Ieri la amiază I. P. S. Sa a sosit acasă, la reședința din Sibiu.

Școlile din Arad. Elementul român din Arad e cam 10—12 mii de suflete, cu toate acestea, de prezent numai 4 școli elementare are, zicem, că de prezent, de oarece în trecut am avut 5 școli și când conform progresului și numărului băieților trebuiau înmulțite, comitetul paroh. după moartea învățătorului M. Oltean sistează o școală. Toate aceste se întâmplă în urma nefaștii îngrijiri a conducerii, în fruntea căreia stă d. dr. Nicolae Oncu, directorul „Victoriei” și presedintele comitetului parohial. Că reducerea școalelor e o anomalie, ca să nu-i zicem crimă, ce ne dovedește în mod mai splendid, decât măsura luată de stat și oraș de a înființa dintr'odată 12 școli elementare așezate mai toate printre Români, iar d. Oncu probabil din fanatism național, în loc de a mai înființa și cele existente, le-a redus.

Acest lucru atât de rușinos, nu s'a făcut nici la dorința, nici cu învoirea țărânilor doritoare de carte; ea a simțit lipsa școlii, și simte și azi primejdia situației între atâtea școli de stat și comunale, numai d. Oncu, Românul cel mare, toate acestea nu voiește a le nici ști, nici simți.

Acum după ce rugat-am toate forurile noastre bisericești competente, de a ni-se mai deschide o școală, dar fără nici un rezultat, nu ne-a rămas alt refugiu, decât a veni pe aceasta cale a declara sărbătorește, că dacă nu ni-se va împlini cererea noastră, de a seredeschide în timpul cel mai scurt posibil, — pe 1 Septembrie a. c. cel puțin școala sistată, vom rupe orice legătură cu cel mai mare de gura și mici de fapte, cari afară de mândria lor, altă dragoste nu poartă în inimă pentru neamul nostru și instituțiile sale.

Desconsiderați și cu ocazia aceasta, ne vom vedea de treburile noastre pe alte căi și cu alte mijloace. Păharul răbdării ni-s'a umplut.

În numele țărânilor române din Arad, dornică de lumină:

Gheorghe Pecican, Varga Gheorghe, Sava Borna, Nicolae Pinteș, Gheorghe Curticeanu, Ioan Biriș, Petru Gligorescu, Petru Gligorescu (bătrân), Milentie Pecican, Ilie Pinteș, Gheorghe Pinteș, Petru Borna, Alexa Sănător, Pavel Pop, Alexă Păcurari, Nicolae Pecican, Pavel Marcu, Ioan Pinteș, Ilie Moise.

Serbarea internatului „Pavel” din Beiuș. Cu prilejul aniversării a 20-a dela întemeierea internatului „Pavel” elevii interni au aranjat în 14 Iunie st. n. la 7 ore o festivitate comemorativă.

Serbarea n'a urmat programului comunicat pe invitare, ci unui alt program.

Interesant, mottoul programului s'a cântat la dosul cortinei de coriști nevăzuți de public.

Mult ne-au plăcut bucățile artistice de cântări și muzică. Executarea bucății *Mama lui Ștefan-cel-Mare* a fost hotărât artistică, chiar așa și acompaniarea la pian a d-nei *Bușița*, ea a și fost bogat răsplătită cu aplauze frenetice.

Însă o serbare așa culturală-națională ar fi putut abandona punctele străine intercalate mai târziu. Festivitatea aceasta a fost a internatului și n'a fost festivă școlară, sau, să zic, oficioasă, apoi nici pentru străini nu s'a făcut, precum nici nu erau de față. Ni-se impune mai mult șovinism național!

Predarea monologului *America* însă absolut nu se poate scuza, nici ca formă, nici ca conținut, deoarece n'a fost în consonanță cu programul, și mai ales cu scopul intenționat a festivității. N'are rost să aduci pe bină limbajul pocit bihorean a poporului de rând în gura oamenilor bețivi. Cu astfel de bătănie nu se slăvește memoria marelui Mecenate. Ne-a alterat mult simțul religios a celor prezenți rostirea cuvintelor pe scenă: „ca duh și spirit sunt tot un drac”. Acest gest înseamnă lipsă de control. Din astfel de ineptii și vătămare a simțului religios nu mai cerem, mai ales în fața tinerimei.

Nepotrivit a fost și timpul serbării dela 7—11 ore seara, cu un așa program lung.

Cununie. D. Sever Buzila învățător în Petriani și d-șoara Ghizela Marian cununați. Felicitări!

Programul examenelor dela gimnaziul gr-or. român din Brad cu finea anului școl. 1910/11. În 21 Iunie st. n. cl. IV. Religia, Româna și Botanica, cl. III. Latina, cl. II. Istoria naturală și Geometria, cl. I. Maghiara, cl. I—IV. Gimnastica. În 22 Iunie n. cl. IV. Maghiara, cl. III. Româna și Istoria, cl. II. Latina, cl. I. Aritmetica și Geometria. În 23 Iunie n. cl. IV. Algebra, cl. III. Geografia, cl. II. Româna și Maghiara, cl. I. Latina. *Examenul scripturistic cu privațiștii:* În 24 Iunie st. n. cl. IV. Germăna, cl. III. Aritmetica, cl. II. Religia și Geografia, cl. I. Româna. *Examenul verbal cu privațiștii:* În 26 Iunie st. n. cl. IV. Istoria, cl. III. Maghiara, Germăna și Geometria, cl. II. Aritmetica, cl. I. Istoria naturală, cl. I—IV. Cant. În 27 Iunie n. cl. IV. Latina și Geometria, cl. III. Religia, cl. I. Religia și Geografia. În 25 Iunie st. n. examen cu cl. III. și IV. elementară. Încheierea anului va avea loc în 29 Iunie st. n.

Brad, la 2/15 Iunie 1911.

Direcțiunea.

Examenul școlii române din Cluj, ținut a doua zi de Rusali, a fost o sărbătoare a limbei românești în acest puternic centru de cultură. La examenul școlii de fete, deschis la 11 oare cu o potrivită cuvântare de protopopul dr. Elie Dăianu, a asistat pe lângă părinții elevilor, și mai mulți fruntași ai inteligenței române, în deosebi: D-na Ana Pop Lemenyi, presidenta reuniunii femeilor, dr. Amos Frâncu, directorul institutului „Economul”, care ajută anual cu 2200 cor. școala, Iosif Orga, reprezentantul comitetului „Fondului” școlii de fete, cu al cărui sprijin s'a înființat și se susține școala gr. cat. de fete, cum și alții.

Răspunsurile clare, precize și mai ales direcțiunea frumoasă a fetițelor fac cinste doamnei învățătoare Maria Vilt, n. Turcu, care își împlinește chemarea cu tot devotamentul.

Un părete al mării sale era plin de frumoase lucruri de mână ale elevelor, lucrate cu gust ales.

După amiază dela 3—5 oare a avut loc examenul școlii de băieți, mai impopulate, condusă de învățătorul Andrei Pora, care de asemenea a dovedit progres foarte mulțumitor. Declamațiunile ce au urmat după aceea, în sala școlii de fete, cum și cântările în cor ale elevilor, și dialogurile reproduse cu multă istețime, de fete și de băieți, au dat dovadă, că limba maternă, al cărei drept este consfințit de însuși Dumnezeu, se cultivă cu drag, pe lângă celelalte studii, în această școală.

După producțiune protopopul dr. Dăianu a adresat câteva cuvinte călduroase părinților, în număr frumos prezenți, și a felicitat pe amândoi învățătorii, precum și pe catihetul Petru S. Simu, pentru succesele obținute. — Apoi s'au împărțit premii elevilor. La premii au binevoit a contribui: Direcțiunea „Economul” 10 cor. D-na Sidonia Docan n. Pop 5 cor. George Farago, not. pens. Traian Roman și Iosif Orga, se-

INFORMAȚIUNI

Arad, 20 Iunie 1911.

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —

De-ocamdată se așteaptă o temperatură mai scăzută, pe alocurea ploii furtunoase, apoi mai târziu ea se va schimba.

Prognostic telegrafic: În multe părți umezeală, furtuni, mai târziu răcoare.

Temperatura la amiază a fost de 23.6 C.

Bursa de cereale din Budapesta

(după 50 kigr.)

Grâu, pe Oct.	Cor. 11.93
Secară, pe Oct.	„ 9.40
Cucuruz pe Iulie	„ 7.18
Cucuruz pe August	„ 7.24
Ovăș pe Oct.	„ 8.31

De-ale noastre.

D. Nicolae Iorga a trimis azi la adresa ziarului „Românul” următoarea telegramă:

„Nu mă pot arăta de ajuns, fiind și bolnav, recunoștinții mea.” **Iorga.**

Dorim-narelui bărbat, fala neamului nostru întreg, grabă și deplină însănătoșare.

cretarul „Economului“, câte 1 cor. D-șoara Ana Pop și d. Ioan Vereș câte 3 cor. Dr. Amos Frâncu și dr. E. Dăianu, câte 2 coroane. — Total 30 cor.

Comitetul filial din cercul Dej al societății teatrale române invită membrii societății, precum și pe toți aceia, cari poartă interes pentru cultura poporului român, la a doua adunare ordinară, care se va ține în 2 Iulie 1911 st. n., la orele 4^{1/2} d. a. în Ciachi-Gârbău. Programul: Deschiderea adunării. Raportul comitetului. Raportul casierului. Exmiterea alor două comisii pentru cenzurarea rapoartelor comitetului. Raportul comisiilor și decidera asupra rapoartelor comitetului. Eventuale propuneri. Hotărîrea locului pentru viitoarea adunare ordinară. Alegerea alor doi membri pentru verificarea procesului verbal. Inchiderea adunării. dr. Liviu Micșa, prezident; dr. Iosif Boca, secretar.

Cu această ocaziune diletanții cercului dau reprezentație teatrală în favorul societății în aceiași zi seara la 8 ore în Ciachi-Gârbău în pavilion. Regisor: Laurențiu Perhaița. Programul: „Inainte de pauză“, comedie într'un act de Trocar, jucată de Gheorghe Feier, Mărioara Bodea, Victor Mihali, Nicodim Cristea, Anița Cherebeș, Augustin Pinteș, Victor Roman și Alexandru China. Declamație de Victor Micșa. „La Turnu-Măgurele“, dramă în versuri într'un act de V. Alexandri, jucată de Mărioara Bodea, Laurențiu Perhaița și Benedict Rusu. După reprezentație se vor juca „Călușorul“ și „Bătuta“. După aceea va urma dans. Prețurile: locul I. cor. 2'40, locul II. cor. 1'60, loc de stat cor. I. Damele sunt rugate a se prezenta după posibilitate în costum național.

Din patrie.

Asasinul lui Achim. Ziua de azi a trecut întreagă cu ascultarea martorilor. Inainte însă de a se trece la martori s'a continuat cu cetirea articolelor pline de invective ce s'au scris și dintr'o parte și din cealaltă, a acelor articoli criminali cari au provocat acest asasinat.

Cel dintâu a fost ascultat Gavril Zsilinszky care întru apărarea sa se provoacă la starea sufletească de supremă iritațiune în care se aflase, văzându-și periclitat fratele.

Urmează apoi Ileana nepoata lui Achim, care i-a vestit pe oaspeții periculoși lui Achim. Spune amănunte mare parte cunoscute deja. Fasiunile cele mai interesante sunt ale Vicianilor cari agravează mult prin mărturiile lor pline de acuze, situația și de altcum destul de grea a fraților ucigași.

Sentința se așteaptă pe Joi dimineața.

Un hoț genial. Pentru patrusprezece furturi, escroherii și falsificări de acte a fost tras la răspundere feciorul Mihail Raicsak, de către judecătoria tribunalului din Neutra. Raicsak era servitorul oficiului poștal din Șurani executând în aceasta calitate cele mai alese și mai surprinzătoare escroherii.

Cel dintâu lucru i-a fost să se pună în corespondență cu magaziile de gramofone din Viena și Budapesta, înșelându-le apoi de-a rândul. Cea dintâu călcare de lege a săvârșit-o, când falsificând iscălitura cumnatului său, a provocat dela o firmă mare din Budapesta un gramofon în valoare de una sută cincizeci coroane și plăci de aproape două sute coroane. Firma se adresase pentru informații la contabilul băncii din Șurani. Servitorul iscusit și șiret aflând epistola cu inscripția firmei, a spart plicul și însuș a făcut pe informatorul, scriind că cumnatul său Raicsak dispune de o avere nemisătoare în valoare de cincizeci de mii coroane. Primind asemenea informațiune favorabilă, firma nebănuind nimic, trimise gramofonul.

În acelaș mod șiret a reușit să tragă pe sfoară pe o altă firmă, procurând un număr mare de cărți alese pe adresa unui candidat de avocat cu avere.

Dela giuvaergii din Viena și Budapesta procurase așisderea bijuterii de aproape șase sute coroane sub diferite numiri Sosind apoi pachetele la Șurani le-a exhaoriat de prețioase, înlocuindu-le cu câte-un orologiu fără preț, mai apoi lipind pe el marca: „necunoscut“, ori „adresatul nu primește“ l-a trimis retour.

Cu prilejul deținerii sale s'au aflat la dânsul o sumedenie de scrieri pornografice.

La pertractare magistrul poștal l-a mărturisit de om prompt și conștiințios pe Raicsak. Astfel că judecătoria luând în considerare tinereța, a împlinit abia 18 ani, l-a condamnat la un an și jumătate închisoare ordinară. Dauna, ce se ridicase în decursul timpului la trei mii coroane, îl privește pe magistrul poștal.

Cutremur de pământ. Ieri în zori de zi, comitatul Pestei a fost locul unui puternic cutremur de pământ. Orașele Budapesta, Kecskemet și comunele Fülöpszállás și Albert-lrsa au suferit daune însemnate. Cutremurul a fost unul din cele mai vehemente în timpul din urmă. A durat opt minute începând la ora patru și 22 minute desdedimează. Ceasornice, tablouri au căzut de pe pereți, multe hornuri s'au dărâmat și mobilele ca fermecate saltau prin camere, producând o panică nespūsă între oamenii abia deșteptați de izbiturile puternice ale pământului, ce parcă pornise să se surpe. Locuitorii înspăimântați alergau la stradă, în cămeși. Mai mare panică a produs cutremurul în partea țigănească dela Kecskemet, prăbușindu-se câteva colibe Moarte de om n'a fost.

Cutremurul s'a repețit după prânz la ora 3, a fost însă de o durată scurtă.

Deosebit noroc. Un scriitor cu nume bun din capitală, era vestit de lipsa de noroc.

Într'o zi intră radios în cafenea. Era după o alergare de cai. Câțiva admiratori îl încunjură numai decât să se informeze de rezultatul alergărilor.

— Azi avusei noroc neobicinuit, — le spunea scriitorul cu o notă de veselie.

Toți erau surprinși de declarația aceasta. Li cunoșteau norocul. Cu atențiune încordată așteptau să le istorisească.

— Inchipuiți-vă — începu — am plecat la turf cu 100 de coroane. La tura primă am pus 20 și le-am pierdut, la a doua pusei iarăș 20, asemenea și la a treia, dar tot fără noroc. La cea de a patra am nemerit calul, dar să poticni în mijlocul hipodromului, încât pierdui și de data aceasta.

Însfârșit ce să lungesc vorba, am pierdut până și cea din urmă para.

Admiratorii nu înțelegeau situația. Îl priveau stupefiați. Unul cearcă să îl întrebe: unde e norocul colosal, cu care te mândriși?

Pornind spre casă, aflasem un trifoiu în patru foi

Agitația studenților croați. Din Agram se anunță, că pe litoralul croat se pregătește de mult o mișcare în contra separațiunii orașului Fiume de episcopatul Zengg Modrus.

Studenții universitari croați de aci, cari aparțin acestui episcopat au ținut o întrunire, în care au votat o rezoluție prin care protestează în contra eventualei separațiuni a orașului Fiume de episcopatul Zengg Modrus și se arată, că această acțiune nu este o necesitate a administrației bisericești, ci o exprimare a șovinismului ungar, care s'a unit cu imperialismul austriac în dauna Croației.

În cazul, când separația se va realiza, studenții amenință cu trecerea lor la biserica greco-orientală.

Dela frați

Sărbătoarea d-lui N. Iorga la Constanța
Cu ocazia aniversării a 40-a a onomasticeii d-lui N. Iorga membrii Casei de cetire din Constanța, în România, al cărei președinte de onoare este d-sa i-au adresat următoarea telegramă:

D-lui N. Iorga

Vălenii de Munte.

Casa de cetire din Constanța găsește fericitul prilej de a felicita pe președintele ei de onoare, rugând Atotputernicia cerească să Vă dea viață lungă spre a putea intrupa idea de care sunteți călăuzit.

(ss) Secretarul Casei de cetire
Reguleanu

Din partea cetățenilor din Constanța s'a expediat următoarea telegramă:

„In fața puternicului geniu ce-și împletește viața lui cu aspirațiunile neamului, conștiințele noastre luminate de crezul vremurilor nouă ce propovăduiți, aducem prin os de recunoștință, rugând pe Dumnezeu să Vă dea viață lungă pentru fericirea neamului românesc“.

Urmează iscăliturile a 100 de cetățeni.

Aniversarea de 40 ani a d-lui Nic. Iorga
a fost serbată la societatea academică „România Jună“ din Viena în ședință festivă, la care a participat din colonie d. general Al. Lupu, d. G. Vitencu dela „Clubul român“ și d. Prof. dr. I. Nistor. — Stud. la lit. Ion Grămadă a rostit un discurs despre viața și însemnătatea marelui fiu al neamului românesc.

Dela Academia Română. D-nii N. Quintescu, Dimitrie Sturdza, Ioan Kalinderu, St. Hepites și Iacob Negruzzi, membrii comisiunii însărcinate să supravegheze editarea Dicționarului Academiei au făcut un raport asupra mersului acestei lucrări.

Extragem din acest raport următoarele amănunte:

Deși amândouă comisiile de colaboratori au fost numite pentru a redigia în mod simultan cele două volume, unul relativ la litera A și B și altul la litera F, lucrările nu au înaintat decât foarte puțin.

Anul trecut nu s'a putut edita decât 10 coale din cele 20 pe care d. Pușcariu se angajase să le publice.

Dicționarul nu a ajuns decât la literile Berc.

Însuși d. Pușcariu, într'o scrisoare adresată Academiei, a declarat că nu poate îndeplini angajamentele luate.

Comisiunea Academiei pentru a înainta lucrările a hotărît ca redactarea să fie mai redusă, și că celelalte volume ale dicționarului se vor mărgini la un lexic mai lung, dar cu definiții mai concise.

Pentru a acoperi cheltuielile de redactare și editare budgetul dicționarului a fost sporit de la 17.400 lei la 49.000 lei.

Subvenția acordată de Suveran, care era de 14.000 lei a fost ridicată la 22.000 lei.

D. C. Arion a dat din bugetul ministrului instrucției publice 30.000 lei.

Deschiderea cursurilor de vară dela Vălenii.
Pe ziua de 1 Iulie a. c. se va deschide în localitate cursurile de vară, hotărîndu-se și lista cursurilor pe anul 1911 să fie următoarea: A. D. Xenopol „Din istoria Românilor“; Virgil Arion „Din Sociologie“; A. C. Ciza „Din Economia națională“; V. Bogrea „Literaturi europene“; N. Dobrescu din „Istoria bisericești“; dr. I. Răducan „Organizarea națională a vieții noastre economice“; It. codonei I. Manolescu-Mladian „Armata română în trecutul românesc“; D. N. Ciotari „Gimnastica suedeză“; G. M. Murgoci „Geologie și geografie“; dr. St. Bogdan „Din domeniul climiei“; dr. C. Șumuleanu „Din domeniul chimiei“; V. Părvan „Istorie veche“; H. Flora „Din literatura italiană“; inginer Mircea „Despre petrolul“; N. D. Poppvici-Lupa „Gospodăria noastră rurală“; N. Iorga „Istoria Românilor după călătorii străini și istoria Românilor după scrisori contemporane.“

Printul Carol și literații români. Joi A. S. R. Printul Carol a vizitat Academia Română și cu această ocazie a cercetat în deosebi colecțiile de manuscrise ale lui Alexandri, Eminescu, Gr. Alexandrescu și alții scriitori mari ai neamului nostru.

Aceasta este a doua oară când printul Carol cercetează colecțiile de manuscrise ale scriitorilor noștri dispăruți

La plecare A. S. a semnat în registrul Academiei.

Succesul unei compatrioate la Conservatorul din București. Asistând astăzi la examenul anului al doilea de canto al conservatorului din București, am fost surprins în mod foarte plăcut de

succesul reputat de compatrioata d-tră, d-șoară Dora Lepa.

În urma unei munci stăruitoare de solfegiu în doi ani consecutivi, d-șoara Lepa și-a desvoltat în mod surprinzător registrul vocii și tehnica cântării. Acum vocea dânzei având toată extensiunea dorită, precum și o mlădiere rară, tânăra artistă se poate ocupa cu succes cu ariile cele mai grele.

La examenul de astăzi a cântat aria Zerlinei: „bati, bati...” din opera „Don Juan” a lui Mozart și atât prin finețea dicțiunii, cât și prin farmecul unei voci clare și de o dulceață rară a încântat numărul și cunoscătorul public asistent. Zimbetul fin și gesturile expresive au făcut și mai delicioasă această frumoasă arie.

În urma examenelor depuse, d-șoara Dora Lepa a fost trecută cu mare succes în anul al treilea de canto, adică în cursul superior, iar publicul și-a arătat satisfacțiunea prin numeroase aplauze.

Deci Aradianii pot fi încântați de acest succes. — Cor.

Petrecri.

Concertul „Corfescu” la Timișoara. Duminică seara 18 Iunie c. Tenorul dramatic „Nicu Corfescu” a dat un concert în sala din „Fabrikshof”. Sala cea mare era neîncăpătoare față de publicul numeros românesc, care foarte cu greu se încuște, făcând personalități — ori diversiuni pozitive chiar din astfel de evenimente artistice. Cu toate acestea însă elanul sufletului omenesc neapănit în fața manifestațiilor de artă a îndemnat pe fiecare Român să participe la concertul Tenorului român, care a fost cu adevărat sărbătorit. Căci acest artist prin vocea-i voluminoasă, mlădioasă, caldă și plină de pasiune te cucerește și te face din cel mai înverșunat inamic, să-i devii adorator.

Într'adevăr n'a fost nici unul dintre asistenți, care să nu fi simțit în sângele său fluidul motiv al cântărețului transmis cu atâta căldură de acest distins cântăreț. Ariile din operele: *Traviata*, *Carmen*, *Barbierul de Sevilla*, *Elisio d'amore*, *Wanderer*, *Die beiden Grenadiere*, au fost cu adevărat predate foarte frumos.

Voce plină, eleganța persoanei sale, jocul cel complicat, duișia și forța vocii acestui artist te cuprinde și-ți fură sufletul.

După atâta clasicism cântat în limba română, artistul care cunoaște toate secretele și numusețele muzicii românești a cântat peste 7-8 Doine Oltenesti în „costum de peste Olt” transportând pe publicul asistent în regiuni înalte.

Nu voiam să-l mai lăsăm să plece de pe scenă, căci ne furase la toți inimile infiltrându-ne dulceața și sonoritatea vocii sale în sufletele

noastre. — Tunete de aplauze au răsplătit pe neprețuitul nostru artist.

D-șoarele *Felicia Petrovici* și *Silvia Teodorescu*, s'au achitat într'un mod destul de frumos de greua sarcină a acompaniamentului unui astfel de mare artist. — Corul „Reuniunii” sub conducerea harnicului învățător Nicorescu a fost cât se poate de bine. De aci d. Corfescu a plecat la Arad unde va concerta Joi 22 Iunie în sala „Crucea albă”. După concert a urmat dans până la ora 4 d. m.

POȘTA REDACȚIEI

„*Codreana*” în Băsești. Neputându-se vinde toate lozurile, tragerea loteriei organizate de Reuniunea femeilor române din Arad s'a amânat până la toamnă.

Redactor responsabil: **Atanasie Halmăgian.**

La Bibliotecă diecezană, Arad

se află de vânzare următoarele cărți literare:

- Dulfu P., Folioasele învățăturii. O descriere a stării de azi a sătenilor noștri în asemănare cu a celor din țările apusene și mijloacele de îndreptare —20
- Simionescu dr. I., Ce se poate învăța dela un drum lung, povestiri însoțite de exemple din viața sătenilor din țări străine, spre a folosi ca pilde sătenilor noștri —20
- Sadoveanu M., Comoara dorobanțului, pildă despre un om rău năvălit și stricat din pricina beției, care în urma unor întâmplări, și îndreptat pe calea cea bună devenind un gospodar de frunte în satul său —20
- Slavici I., La răscruci, povestire morală cu pilde despre cum trebuie să se poarte omul în societate și cum să iubească pe D-zeu —20
- Iorga N., Domnul Tudor de Vladimir —20
- Aldem, Pământul și țara noastră —20
- Rusu-Șirianu I., Românii de peste Carpați —20
- Lupaș dr. I., Românii și Dacii, povestire populară despre luptele dintre Romani și Daci și despre obârșia și alcătuirea poporului românesc —20
- Rădulescu-Niger N., Satul Grivița, poveste despre agricultura și gospodăria sătenilor —20
- Dr. Urechia, Cum ne putem feri de boalele molipsitoare? lămuriri și sfaturi folositoare și trebuincioase tuturor pentru păstrarea sănătății —20
- Coșbuc G., Superstițiile păgubitoare ale poporului nostru —20

- Dobrescu N., Viața și faptele lui Antim Ivireanul mitropolitul Ungrovlahilor —20
- Rădulescu-Tutescu-Kirileanu, Cântece voinicești și ostășești —20
- Garleanu Em., Amintiri și schife —20
- Rădulescu-Niger, Povestirile lui Moș Iftimie Hărobor —20
- Iosif St. O., Din legende Neamului Hohenzollern —20
- Bacaoanu Nic. Arh., Ce să crezi și cum să trăiești? adică miezul credinței și moralei creștine —30
- Călăuza creștinului la Biserică sau cum se cuvine să stea creștinul în biserică la slujba sf. Liturgii —50
- Argatul la Moș Procopie —50
- Orașe și oameni, cugetări și impresii —50
- Crășma trează —30
- Ungurean-Cristea-Ivan, Sfaturi bune, trei disertațiuni —20
- Popea I., Casa părintească, crescătorea indivizilor și popoarelor —20
- Moldovan dr. V., Despre testament. Esplacarea articolului de lege XV. din 1876 —30
- Negrui I. F., Crădina de legume —30
- Cultura cucuruzului —20
- Impărțirea, lucrarea și îngrijirea unei moșii —20
- Lăpădat Al. I., Nuvele istorice 2 părți —50
- Beu I. dr., Cărticica sănătății —20
- Hodoș E., Poezii populare —40
- Lupaș dr. I., Inceputul neamului românesc —20
- Simu R., Comuna „Viitorul” —30
- Reteganul-Pop, Povestiri —30
- Borgovan Gh. V., Ionel principii morale și creștinești de educațiune 1-20
- Goga O., O seamă de cuvinte —20
- Dobrescu R. A., Cum să trăim —20
- Negrui F. N., Nutrețul măestrit, sau cele mai bune plante de nutreț —20
- Petrescu-Petra N., Din putere proprie —40
- Cacoveanu St., Floarea soarelui —20
- Istoria a prea frumosului Arghir și a prea frumoasei Elena cea măeasă cu părul de aur —25
- Esopia sau viața și pildele prea înțeleptului Esop —40
- Alexandria sau istoria marelui împărat Al. Macedon —30
- Răvașele unui doctor, 3 părți —90
- Genoveva —45
- Anton Pan, Povestea vorbii —40
- Povestiri din Halimă —50
- Povestiri de petrecere și de folos alcătuite de M. Sodovean —40
- Din viața sfinților. Viața celui dintre sfinți a părintelui nostru Ioan Gură de Aur —30
- Sandu-Aldea, Cărticica plugarului —50
- Sfaturile unui plugar luminat —50
- Anul cel mănos sau bucuria lumii —20

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

HONORÉ de BALZAC

Un capo d'operă necunoscut

Traducere de **Jean Antohi**

(Urmare)

Poussin — văzând pe tapetul întunecat de stejar, un mare portret de femeie, exclamă:

— Ce frumoasă Giorgione!

— Nu, răspunse bătrânul — vezi una din cele dintâi măzgălituri ale mele.

— A! Sunt așa dar, la Dumnezeu picturii, zise cu naivitate Poussin.

Bătrânul surâse ca un om obișnuit de multă vreme cu această laudă.

— Maestre Frenhofer! zise Porbus, nu mi-ai putea aduce puțin din vinul d-tale de vin?

— Două balerci! răspunse bătrânul.

Una spre a mă achita de plăcerea ce am avut-o în dimineața asta văzându-ți pe Maria Egipteanca și alta ca un dar prietenesc.

— Ah! dacă n'aș fi întotdeauna suferind — reluă Porbus — și dacă ai vrea să mă lași să-ți văd pe frumoasa cărcotașă, aș putea să fac ceva pictură mai înaltă, ceva mareț și profund, în care chipurile ar fi de mărime naturală.

— Să-mi arăt opera! Strigă bătrânul înduioșat. Nu, nu, trebuie să o sfârșesc mai întâi. Ieri, cântă seară, zise el, crezusem că o terminasem de lucrat. Ochii îi păreau umezi, corpul îi era agitat. Șuvițele părului său, se mișcau; ea respira!

Cu toate că am găsit mijlocul să realizez pe o pânză netedă — relief și rotundimea naturii, azi dimineață la lumină, mi-am recunoscut greșala. Ah! ca să ajung la acest rezultat glorios, am studiat temeinic pe marii maeștri ai coloritului, am ridicat și analizat pătură cu pătură tablourile lui Tizien, acest rege al lumii; am schițat, ca și acest pictor suveran, fața într'un ton clar cu o pastă mlădioasă, căci umbra nu e decât un accident, ține minte asta, tinere.

Apoi am revenit la opera mea și cu ajutorul jumătăților de tonuri și cu puțin lac, am redat umbrele cele mai viguroase până la negrul cel mai compact; căci umbrele picturilor obișnuite sunt de o altă natură, decât tonurile luminate; de lemn, bronz, este tot ce vești, afară de carne, în umbră. Simți, vezi că dacă figura lor și-ar schimba poziția, locurile umbrite nu s'ar curăți și nu ar deveni luminoase.

M'am păzit de acest defect în care au căzut mulți dintre cei mai vestiți pictori, și la mine albiciunea se destăinuște sub opacitatea umbrei celei mai intense. Ca cei mai mulți dintre proști, cari cred că desenează corect, când fac o linie cu îngrijire trasă.

Eu n'am însemnat marginile exterioare ale figurii mele și n'am insistat asupra micilor amăn-

nunte anatomice, căci corpul omenesc nu sfârșește cu linia. În privința aceasta, sculptorii se pot apropia mai mult de adevăr de cât noi ceștialați. Natura comportă o urmă de rotundime ce se învâlușe unele pe altele. La dreptul vorbind, desenul nu există! Nu surâde, tinere! Ori cât de ciudat ți-ar părea acest cuvânt, vei înțelege în câte-va zile motivele.

Linia e mijlocul prin care omul își dă socoteală de efectul lumii asupra obiectelor; însă nu sunt liuii în natură, unde totul este desăvârșit: se modelează când se desemnează, asta înseamnă că se desprind lucrurile din mediul în care sunt; numai distribuția lumii dă înfățișarea corpurilor.

De aceia, n'am prins trăsăturile, am răspândit peste contururi ca un nor, jumătăți de tonuri deschise și calde, cari fac să nu se știe în mod precis unde să se pună degetul pe locul unde conturul se întâlnește cu fondul. De aproape, acest lucru pare nelămurit și lipsit de exactitate, la doi pași însă, totul se întărește, se oprește și se desprinde; corpul se întoarce, formele devin plastice, se simte aerul mișcându-se de jur împrejur. Cu toate acestea nu sunt încă mușumit, stau la îndoială. Poate ar fi trebuit să nu desenez nici o singură trăsătură și ar fi fost mai bine — să încep figura dela mijloc, apucându-mă mai întâi de părțile eșite în relief și mai luminate, pentru a trece în urmă la cele mai întunecate. Oare nu procedeză tot așa soarele, acest pictor divin al universului? Oh! natură, na-

Balade populare culese din gura poporului bănăţean	—50
Cei trei fraţi gheleşti, istorie comică	—20
Culegere din cele mai frumoase poveşti	—60
Din traista lui Moş Stoica, 101 minciuni populare de Sandu Pungă-goală	—40
Glume de Bucur Posnas	—30
Istoria minunatului piticot de un cot cu barbă cu tot	—20
Leonat şi Dorofata, beţivul din Logobarda	—20
Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogeia	—30
O sezătoare la ţară sau povestea lui Moş-Albu	—60
100 doine şi chiuături culese din gura soldaţilor români	—24
Păscălie sau Gromovnic	1:30
Povestiri alese de Petra-Petrescu	1:20
Poveşti ardelenesti de Ioan Pop Reteganul 5 părţi	2:50
Emil Grigoroviţa, Cum a fost odată, schiţe din Bucovina cu 84 ilustraţii în text	2:80
Emil Grigoroviţa, Peatra muierei, roman istoric	1:—
Merimée Pr. Don Jnan, trad. de S. Nădejde	—30
Ciocărlan I., Inimă de mamă	—30
Tailler Em., Succesul în viaţă	—30
Al. Dumas, Tatăl, Măestrul Adam Calabrezul	—30

Plus de fiecare câte 10—20 fil. pentru porto poştal.

Ioan Gabor

meşter-tiglar şi acoperitor cu le-
spezi de metal eternit.
str. **Demeter 122.**

Primeşte toate lucrările aparţinătoare acestei branşe şi le execută punctual, pe lângă cele mai moderate preţuri.

Serveşte bucuros cu planuri şi preliminar de spese.

tură! tu care n'ai fost prinsă nici odată în goana ta! Vezi! prea multă ştiinţă ca şi neştiinţa, ajunge la o negaţie. Mă îndoiesc de opera mea!

Bătrânul făcu o pauză, apoi reluă:

— Iată zece ani, tinere, de când muncesc; însă ce sunt zece ani când e vorba să lupţi cu natura!

Noi ignorăm timpul pe care l-a întrebuiţat Pygmalion pentru a face singura statuă care a mers!

Bătrânul căzu într-o reverie adâncă şi rămase cu ochii fixi, jucându-se maşinaliceşte cu cuţitul.

— Iată-l stând de vorbă cu spiritul, zise Porbus încet.

La acest cuvânt, Nicolas Poussin se simţi sub puterea unei neînţelese curiozităţi de artist. Acest bătrân, cu ochii mari, atent şi uimit, devenea pentru el mai mult decât un om, îi apărea ca un geniu ciudat, ce trăia într-o sferă necunoscută. Li deştepta mii de idei confuze în suflet. Fenomenul moral al acestui fel de fermecare, nu poate să se definească, după cum nu se poate traduce emoţia aşfătată de un cântec ce aminteşte patria, inimei unui exilat.

Dispreţul cu care acest bătrân căuta cu râvnă să se exprime pentru cele mai frumoase încercări ale artei, bogăţia sa, manierele sale, respectul lui Porbus pentru el, acea operă finută atât de vreme ascunsă — operă de răbdare, operă de geniu — dacă am judeca după capul „Sf. Fecioare“ pe care tânărul Poussin îl admirase atât de sincer şi care era frumos chiar alături de

Cumpăr
sau dau în schimb pentru alte obiecte:

**Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit şi bijuterii,**

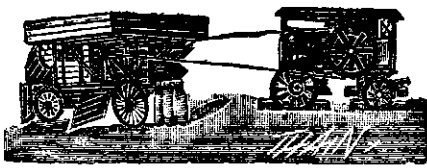
**Deutsch Izidor,
orologier şi bijutier.**

**Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităţilor).**

**Magazinul de oroloage şi bijuterii cel
mai mare din Arad. Cea mai ieftină
sursă de cumpărat. Telefon 438.**

DACĂ DOMNIATA

doreşti să-ţi cumperi un aparat montat cu
**motor
bun
perfect**
şi de o **productivitate deosebită**

cu preţuri favorabile, sub condiţiuni avantajose, având **garanţie deplină**, — adresează-le cu o scrisoare către

SZÜCS ÖDÖN

BUDAPEST, VI., Nagymező-utca 86.

Intreprindere comercială de maşini industriale şi economice, şi firma va trimite **preţ-curent şi cîmînuar de spese — gratis.**

Covârşesc orice concurenţă

prin bunătatea, durabilitatea şi ieftinătatea lor
ghetele pentru bărbaţi, femei şi copii pregătite din
piele neagră ori colorată în atelierul propriu al lui

Czernóczy Mihály,

de sub numărul 3 strada **Kossuth, Arad.**
Ghete jumătăţi se capătă în orice fel de fazon.

Adam a lui Mabus — toate acestea, arătau lucrul împărătesc al unuia din principii artei; totul în acest bătrân era în afară de marginile firei omeneşti.

Bogata imaginaţie a lui Nicolas Poussin — putu pricepe clar — văzând aceasta fiinţă supranaturală, care era o desăvârşită imagine a naturii — artist, ale acestei naturi nebune, căruia îi sunt încredinţate atâtea puteri şi cari prea adesea abuzează de ele, luând în valtoarea ei — printre miile de drumuri pietroase — pe burghezi şi chiar câţiva amatori, — unde pentru dânsii nu-i nimic; în timp ce sglobie în închipuirile — în fan-teziile ei, această copilă cu aripi albe, descopere epopee, castele, opere de artă.

Natură ironică şi bună, bogată şi săracă!

Astfel pentru entuziasmul Poussin acest bătrân devenise, printr-o imediată transformare, Arta însăşi, arta cu tainele ei, cu nebuniile şi visurile ei.

(Va urma)

Atenţiune. Despre maşinile agricole, industriale şi prima turnătorie de fier a lui *Sam. Wagner* în Sibiiu (Transilvania), care se bucură de cea mai bună reputaţiune atât în ţara noastră, cât şi în Orient, anunţul său se găseşte publicat în mijlocul coloanelor acestui ziar şi este foarte interesant pentru Domnii agricultori a-l citi — şi înainte de a-şi procura cineva maşini din alte fabrici, să se adreseze renumitei fabrici *Sam. Wagner* în Sibiiu.

Cetiţi şi vă miraţi!

Ocazie de felul acesta nu mai ai
în viaţă!

600 de obiecte numai cu 4-20 Cor.

1 orologiu de precizie aurit, cu lanţ, pentru care să dă garanţă de 3 ani, o cravată elegantă de mătăsă la modă, 3 baste, 1 strălucit inel pentru bărbaţi, cu piatră scumpă imitată, 1 garnitură de podobe femeieşti elegante, 1 frumos collier de măr-găritare orientale, podobe femeieşti la modă, cu copcii libere, 2 brăţare elegante, 1 păreche de cercei frumoşi cu copcii libere, 1 minunată oglinda de buzunar pentru toaletă, 1 portofel de piele, 1 păreche de butoni pentru manjete din aur double de 3 grade, cu copcii libere, 1 foarte elegant album pentru ilustra-te, cu cele mai frumoase regiuni ale lumii, 3 obiecte comice, bune de distracţie pentru tineri şi bătrâni de-o potrivă, 1 carte practică pentru corespondenţă de dragoste între dame şi domni, 20 de obiecte de corespondenţă şi mai mult de 500 de obiecte necesare într-o casă. — Toate acestea, cu toate că ciasul singur plăteşte suma aceasta de bani, se pot capăta numai pentru **4 cor. 20 fil.** Obiectele se trimit cu rambursă, ori cu trimiterea înainte a banilor pe adresa:

Wiener Central-Versandhaus

P. LUST

Krakau nr. C.

NB. Cine comandă 2 pachete, capătă rabat un briciu englez prima. Pentru cel necorăspunzător, banii se retrimite.

În atenţiunea celor ce se mută.

Instalaţii de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută şi furnisează prompt sub cele mai favorabile condiţii de plătire.

Koch Dániel

Intreprindere de instalarea sonerilor
şi telefonului

Arad, str. Deák-Ferenéz Nr. 42.

La librăria diecezană din Arad
se găsesc

**propise (corecte)
de examen**

cu Cor. **1-20** o sută bucăţi, plus 20 fil. pentru porto poştal; asemenea cărţi potrivite pentru premii şcolare.

In cancelaria lui Dr. **Aurel Nyilvai** avocat, Şomcuta-mare, află aplicare imediat un

candidat de advocat cu praxă

pe lângă condiţiuni favorabile.

Prima fabrică de
maccaroane și aluat în Ardeal

fiii lui **Jacob Uhl**

proprietarii primei mori cu sul din Țrât
Sibiu—Nagyszeben, str. Șaguna 17.

Filiale: Saggasse nr. 30, Jungerwaldstrasse nr. 3.

Își recomandă macaroanele și alte fabri-
cate de aluat recunoscute ca excelente.

Wällischhof

stabiliment de hydrotherapie și
sanatorii aranjat conform tuturor
recerințelor moderne; — dietetică
după sistemul lui **dr. Sahmann**; —
(băi de aer, de soare, de aburi, de aer cald,
de acid carbonic, de oxygen, de radium,
băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică
și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele
ale schimbului organic (neurasthenie, histerie, anemie,
diabet, diateză urică, reumatism, boale de stomach
: : și de intestine, etc. : :

Cure de îngrășare și de slăbire. — Nu se primesc în
: : stabiliment: boale infecțioase și boale psihice. : :

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegr. și telefon: Wällischhof-Giesshübel bei Wien.

Cu prospecte și detaluri stă la dispoziție
direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

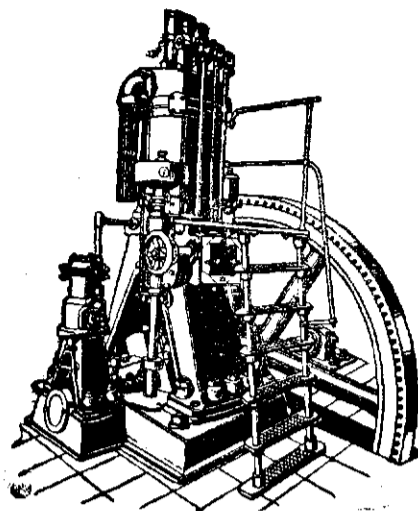
Au sosit cele mai frumoase și mai noi
ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină
și neagră cu
16 coroane 50 fl.
escluziv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvălia de ghetă de rangul I-u.
Arad, piața Andrassy nr. 20.

Comande din provincă se execută în aceeași zi.

Execuție modernă, solidă,
și reală de prima clasă,
serviciu prompt și pre-
țuri moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficanți.
Premiat la expoziția din
București 1906 cu Grand
Prix, cea mai înaltă dis-
tincție și medalie de aur.
La expoziția regnicolară
din Cincibiserici 1907 cu
medalie de aur, la expoziția
din Sepsiszentgyörgy cu
medalie de aur.

Donă fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori, turnă-
torie de fier.

Brașov.

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal eleptuește:

stabilimente de turbine, motoare și locomobile de
uleiu brut „Coroana”, mori mânăte cu motor și
apă, stabilimente electrice, stabilimente de trans-
misiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

Librăria Diecezană

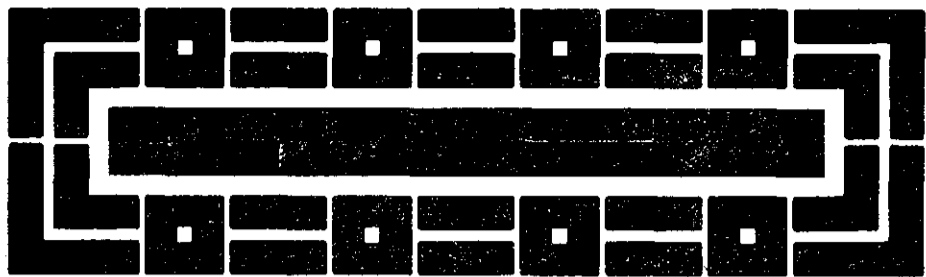
Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în revizite de scris
pentru cancelarii, hârtie albă de scris,
hârtie concept, penițe, cerneală, cre-
oane, ș. a., tipărituri pentru advocați și
socoțile bisericesti. Cărți de literatură,
pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nu-
vele și romane, acomodată pentru bi-
bliotecile parohiale și școlare.

Revizite bisericesti ca: Ornate, prapori, icoane,
ripide, crucei pe altar și portative, litier, potire
de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, can-
dele, brâne și pălării preoțesti, precum și toate
cărțile bisericesti.

Revizite școlare fizicale conform artico-
lului de lege XXVII. din 1907, hartele geo-
grafice necesare în școlile populare. Ta-
blouri istorice. Registre pentru comercianți.

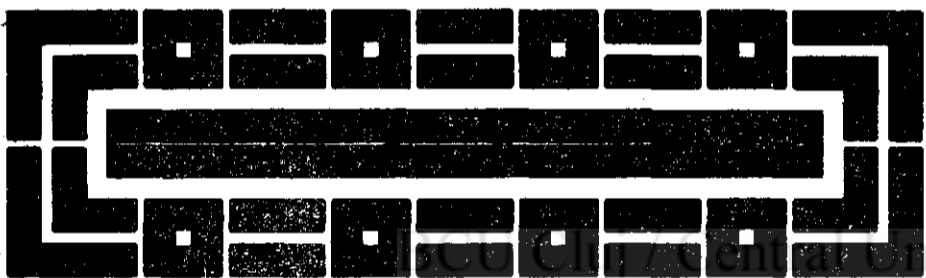
La cerere trimite catalogul gratis și franco.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
cele mai moderate.

La
**Librăria die-
cezană, Arad**

se capătă

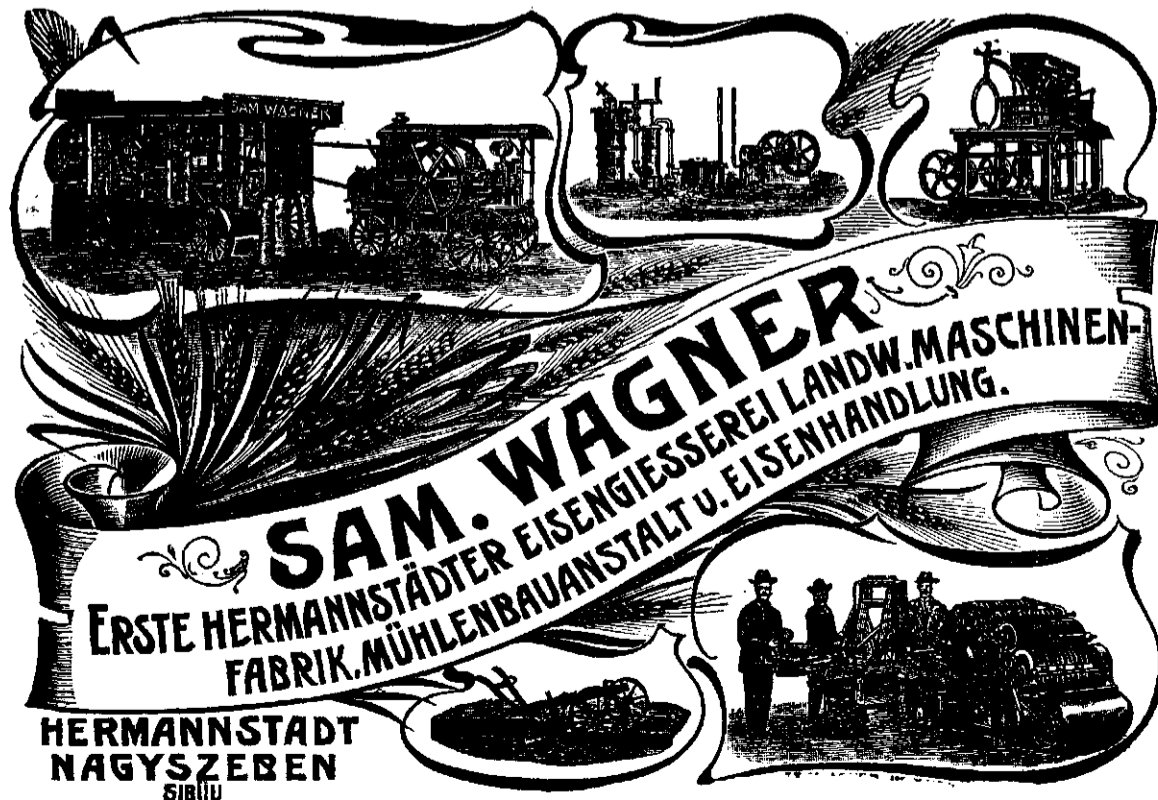
MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
legate în pele cu cop-
cii, 1 vol. 14.50, toate
volumele Coroane 172.

ANUNȚ.

Prima turnătorie de fier și alamă Sibiană, fabrică de mașini agricole și industriale, atelier de mori și mare prăvălie de fier.

Are onoare a recomanda P. T. public bogatul său depozit în mașini de treerat cu brațul, cu manej în curele sau cu transmi- siuni, treerător cu scuturător de paie cu însăcutitor și dublu curățitor de ori ce mărime, asemenea motoare încălșite cu ben- sin sau păcură dela 2 cai putere însus, mașini de treerat trifoiu, mașini de secerat cu și fără aparat de legat, cositoare de nutreț, greble americane pentru strânsul nutrețului, mașini de lână cu darac sau lup, piudă pentru abale (postav), mori pe postament foarte solid din lemn tare, pietrii de mori de Buda, franceze, sucoroer, cincantindă, și de Königsberg.

Curele prima calitate englezești.

Cu un cuvânt tot soiul de mașini agri- cole sau industriale în asortiment mare depozit din ori ce soiul de mașini mari sau mici, cu **prețurile cele mai moderate și condițiuni de plată favorabile.**

Cine dorește a-și procura ori și ce ma- șini și vrea să fie cinstit servit — cu garanță — să se adreseze acestei firme.

Cataloge și desemnuri la cerere gratis și franco.

Feriti-vă de escroci?